

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Grodzisko Dolne na lata 2015-2020

SPIS TREŚCI

1. Wprowadzenie	3
1.1. Zakres i metodyka	3
2. Ramy prawne i zgodność z innymi dokumentami strategicznymi	5
2.1. Dokumenty unijne	5
2.2. Dokumenty krajowe	6
2.3. Dokumenty strategiczne na poziomie regionalnym i lokalnym	8
3. Diagnoza	10
3.1. Sytuacja demograficzna	10
3.2. Migracje	13
3.3. Ochrona zdrowia	16
3.4. Oświata	18
3.5. Kultura	23
3.6. Sport i rekreacja	27
3.7. Bezpieczeństwo	30
3.8. Organizacje społeczne	32
3.9. Rynek pracy	35
3.10. Pomoc społeczna	39
4. Analiza SWOT	49
5. Wizja i prognoza zmian	58
6. Cele i działania	60
CEL 1 – Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób starszych, niepełnosprawnych i przewlekle chorych	60
CEL 2 – Rozwój edukacji, kultury, sportu i rekreacji	62
CEL 3 – Bezpieczeństwo i wsparcie rodziny	66
CEL 4 – Wspieranie aktywności społecznej i zawodowej	69
7. Wdrażanie strategii	74
8. Ramy finansowe	75
9. Monitoring i ewaluacja	76
Załącz. 1 Spis tabel i rysunków	79
Załącz. 2 Spis skrótów	82

1. Wprowadzenie

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Grodzisko Dolne na lata 2015-2020 jest kluczowym dokumentem planistycznym, określającym długookresowe kierunki interwencji i integracji społecznej, które powinny przyczynić się do poprawy jakości życia mieszkańców gminy, w szczególności grup społecznych zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym.

Niniejszy dokument jest kontynuacją Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2005-2015. Zawiera diagnozę sytuacji społecznej, prognozę zmian oraz określa cele i działania w zakresie rozwiązywania problemów społecznych w perspektywie do roku 2020. Horyzont czasowy, jakim objęta jest Strategia, wiąże się z perspektywą finansową Unii Europejskiej na lata 2014–2020.

Identyfikacja najważniejszych kwestii społecznych została skonstruowana na podstawie przedłożonych materiałów statystycznych i urzędowych, badań społecznych a także instrumentów analizy strategicznej (SWOT), do których należy zaliczyć identyfikację mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń lokalnego systemu polityki społecznej. Z diagnozy wynikają obszary problemowe, nad którymi winna skupić się lokalna polityka społeczna. Cele strategiczne, operacyjne i kierunki działań, w sposób praktyczny wyznaczają zadania gminy i instytucji partnerskich. Część programowa została ujęta w formie tabelarycznej, zawierającej cele, kierunki oraz realizatorów poszczególnych działań, czas ich realizacji oraz wskaźniki ich wykonania.

1.1. Zakres i metodyka

Zakres Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Grodzisko Dolne na lata 2015-2020 jest zgodny z art. 16 b ust. 2 ww. Ustawy o pomocy i zawiera następujące elementy:

- ramy prawne i zgodność z dokumentami strategicznymi szczebla wspólnotowego, krajowego, regionalnego i lokalnego,
- diagnozę sytuacji społecznej w następujących obszarach: demografia i migracje, ochrona zdrowia, edukacja, kultura, sport i rekreacja, bezpieczeństwo, aktywność organizacji społecznych, rynek pracy i system pomocy społecznej,
- analizę strategiczną w powyższych obszarach,
- wizję i prognozę zmian w zakresie objętym strategią,
- cele strategiczne i operacyjne,
- kierunki działań wraz ze wskaźnikami,
- instytucje zaangażowane i harmonogramem wdrażania Strategii,
- proces wdrażania strategii,
- ramy finansowe,
- monitoring i ewaluację.

Dokument składa się z dwóch zasadniczych części odpowiadających logice procesu strategicznego, a stanowią go:

- część opisowo – diagnostyczna,
- część programująco – strategiczna.

Strategia została opracowana przy użyciu następujących metod:

- analiza danych zastanych – dokumentów eksperckich i statystycznych opisujących obecny stan faktyczny. Opierano się przede wszystkim na dokumentach źródłowych udostępnionych m.in. przez Urząd Gminy Grodzisko Dolne i jego jednostki organizacyjne (głównie GOPS), Główny Urząd Statystyczny, Powiatowy Urząd Pracy w Leżajsku czy Poradnię Leczenia Uzależnień w Leżajsku oraz Komendą Powiatową Policji w Leżajsku i Komendę Państwowej Straży Pożarnej w Leżajsku.
- badania ankietowe przeprowadzone na próbie 200 mieszkańców gminy, rokrocznie w latach 2012 – 2014 w ramach projektu „PAS – Program Aktywności Samorządowej”, finansowanego ze środków UE. Celem badania było rozpoznanie opinii, przekonań i odczuć mieszkańców oraz na temat jakości życia w gminie. Kwestionariusz składał się z kilkudziesięciu pytań w formie zdań twierdzących, które dotyczyły 15 obszarów jakości życia mieszkańców. Do każdego pytania ankietowany mógł się odnieść czy jest ono prawdziwe czy nieprawdziwe oraz czy aspekt, którego dotyczy jest ważny czy nieważny z punktu widzenia respondenta. Takie podejście pozwoliło zidentyfikować, które obszary dotyczące jakości życia w gminie są najważniejsze dla mieszkańców i wymagają poprawy w pierwszej kolejności.
- analizę strategiczną SWOT, przeprowadzoną na podstawie danych uzyskanych w ramach powyższych metod oraz konsultacji z kierownictwem Gminy Grodzisko Dolne i jej jednostek organizacyjnych (m.in. GOPS)

Na bazie powyższej metodyki oraz przy ścisłej współpracy z kierownictwem Urzędu Gminy Grodzisko Dolne i Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz biorąc pod uwagę opinię mieszkańców została opracowana Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Grodzisko Dolne na lata 2015-2020.

2. Ramy prawne i zgodność z innymi dokumentami strategicznymi

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2015-2020 jest dokumentem opracowanym na podstawie art. 17 ust. 1, pkt. 1 z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, zgodnie z którym zadaniem gminy jest „opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”.

Opracowanie i realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest powiązana również z innymi aktami prawnymi. Należą do nich:

- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym,
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii,
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
- ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych,
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.
- ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów,
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych,
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym,
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest dokumentem zgodnym z dokumentami strategicznymi i programowymi, które funkcjonują na poziomie wspólnotowym, krajowym, regionalnym i lokalnym. Dokumenty te tworzą warunki do podejmowania działań opartych na zasadzie subsydiarności państwa przy wykorzystaniu zasobów lokalnych i aktywności środowisk zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym.

2.1. Dokumenty unijne

Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu – Europa 2020

Strategia Europa 2020 określa rozwój inteligentnej i zrównoważonej gospodarki europejskiej. W obszarze problemów społecznych wyznacza 3 kluczowe priorytety:

- zatrudnienie (75% osób w wieku 20-64 lat powinno mieć pracę),
- edukacja (odsetek młodych ludzi przedwcześnie porzucających naukę nie powinien przekraczać 10%, a co najmniej 40% osób w wieku 30-34 powinno mieć wykształcenie wyższe),

- ubóstwo i wykluczenie społeczne (zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym o co najmniej 20 mln).

Głównym instrumentem wsparcia osiągnięcia ww. celów jest Europejski Fundusz Społeczny, wchodzący w skład funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

2.2. Dokumenty krajowe

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju „Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności.”

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju (DSRK) jest charakterystyką modelu rozwoju Polski do roku 2030. Celem głównym działań przedstawionych w DSRK jest poprawa jakości życia Polaków poprzez wzrost produktu krajowego brutto (PKB) na mieszkańca, oraz zwiększenie spójności społecznej i zmniejszeniem nierównomierności o charakterze terytorialnym. W obszarze stricte społecznym DSRK definiuje następujące cele:

- Cel 3 - Poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki,
- Cel 6 - Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „workfare state”,
- Cel 11 - Wzrost społecznego kapitału rozwoju.

Strategia Rozwoju Kraju 2020 „Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo”

Strategia Rozwoju Kraju 2020 (SRK 2020) wytycza obszary strategiczne, w których koncentrować się będą główne działania oraz określa, jakie interwencje są niezbędne w celu przyspieszenia procesów rozwojowych w Polsce. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Grodzisko Dolne na lata 2015-2020 jest zgodna z niniejszymi celami SRK 2020:

- Cel II.4. Rozwój kapitału ludzkiego.
 - II.4.1. Zwiększanie aktywności zawodowej.
 - II.4.2. Poprawa jakości kapitału ludzkiego.
- Cel III.1. Integracja społeczna.
 - III.1.1. Zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- Cel III.2. Zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych.
 - III.2.1. Podnoszenie jakości i dostępności usług publicznych.

Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej

Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej (KPRES) przyjęty przez Radę Ministrów 24.09.2014 r. wyznacza kierunki rozwoju ekonomii społecznej w Polsce. Zgodnie z dokumentem ekonomia społeczna powinna w roku 2020 stanowić ważny czynnik wzrostu zatrudnienia, spójności społecznej oraz rozwoju kapitału społecznego. Jednocześnie podmioty ekonomii społecznej będą ważnym elementem aktywizacji osób w trudnej sytuacji na rynku pracy oraz dostarczycielem usług użyteczności publicznej działającym we wspólnotach samorządowych.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Grodzisko Dolna na lata

2015 – 2020 wpisuje się w następując cele KPRES:

- Wzmocnienie roli podmiotów ekonomii społecznej we wspólnotach samorządowych,
- Powstanie i utrzymanie 35 tysięcy miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych,
- Poprawienie mechanizmów zarządzania i koordynacji w obszarze polityki wspierania ekonomii społecznej,
- Wzrost kompetencji w obszarze ekonomii społecznej w społeczeństwie.

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2011-2020

Dokument ten opisuje kierunki i działania zmierzające do poprawy mechanizmów partycypacji społecznej i wpływu obywateli na życie publiczne. Proces wdrożenia Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2011 – 2020 obejmuje m.in. wspieranie rozwoju przedsiębiorczości społecznej i innych form przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu i zawodowemu, w tym różnorodnych form samopomocy. Obszar ten jest istotną częścią Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Grodzisko Dolna na lata 2015 – 2020.

Narodowa Strategia Integracji Społecznej

Narodowa Strategia Integracji Społecznej (NSIS) jest dokumentem, którego celem jest pomoc w procesie włączania się Polski w realizację drugiego z celów Strategii Lizbońskiej, stawiającego na modernizację europejskiego modelu socjalnego, inwestowanie w ludzi oraz zwalczanie wykluczenia społecznego. W ramach kilkunastu obszarów życia społecznego wyznaczonych w Narodowej Strategii Integracji Społecznej sformułowano następujące priorytety, w które wpisuje się Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Grodzisko Dolna na lata 2015 – 2020:

- wzrost uczestnictwa dzieci w wychowaniu przedszkolnym,
- poprawa jakości kształcenia na poziomie gimnazjalnym i średnim,
- radykalne ograniczenie ubóstwa skrajnego,
- zwiększenie poziomu zatrudnienia wśród osób niepełnosprawnych,
- zwiększenie liczby uczestników w aktywnej polityce rynku pracy,
- wydłużenie przeciętnego dalszego trwania życia w sprawności,
- dostęp do pracowników socjalnych,
- rozwój pomocy środowiskowej – zwiększenie liczby osób objętych usługami pomocy środowiskowej,
- zaangażowanie obywateli w działalność społeczną,
- dostęp do informacji obywatelskiej i poradnictwa.

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020

Szczególnie istotny z punktu widzenia niniejszej Strategii jest Priorytet VI Programu: Zwiększenie włączenia społecznego, ograniczenie ubóstwa i promowanie rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich (m.in. poprzez program LEADER zakładający różnicowanie działalności, tworzenie miejsc pracy, zakładanie małych gospodarstw i wspieranie rozwoju lokalnego).

Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój na lata 2014-2020

Niniejsza strategia jest zgodna z celami następujących osi priorytetowych PO WER na lata

2014-2020:

- Oś I: Osoby młode na rynku pracy,
- Oś II: Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji,
- Oś IV: Innowacje społeczne i współpraca ponadnarodowa.

2.3. Dokumenty strategiczne na poziomie regionalnym i lokalnym

Strategia Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2020

Strategia Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2020 jest dokumentem, który określa cele polityki rozwoju prowadzonej w regionie, w tym polityki społecznej. Założenia polityki społecznej ujęto w ramach obszaru działań „Kapitał ludzki i społeczny” oraz sformułowanego dla tego obszaru Celu strategicznego 2 i służących jego osiągnięciu priorytetów, celów operacyjnych i kierunków działań.

Niniejsza strategia wpisuje w następujące priorytety Celu strategicznego 2 SRW-P2020:

- Priorytet 2.1. Edukacja.
- Priorytet 2.3. Społeczeństwo obywatelskie.
- Priorytet 2.4. Włączenie społeczne.
- Priorytet 2.5. Zdrowie publiczne.
- Priorytet 2.6. Sport powszechny.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Grodzisko Dolna na lata 2015 – 2020 jest zgodna z poniższymi celami priorytetowymi wskazanymi w Regionalnym Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020:

- w osi priorytetowej I – Konkurencyjna i Innowacyjna Gospodarka,
- w osi priorytetowej II – Cyfrowe Podkarpackie,
- w osi priorytetowej III – Czysta energia,
- w osi priorytetowej IV – Ochrona środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego,
- w osi priorytetowej V – Infrastruktura komunikacyjna,
- w osi priorytetowej VI – Spójność przestrzenna i społeczna,
- w osi priorytetowej VII – Regionalny rynek pracy,
- w osi priorytetowej VIII – Integracja społeczna,
- w osi priorytetowej IX – Jakość edukacji i kompetencji w regionie.

Strategia Rozwoju Powiatu Leżajskiego

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Grodzisko Dolne na lata 2015-2020 jest zgodna z następującymi celami Strategii Rozwoju Powiatu Leżajskiego na lata 2015-2020:

- Cel główny 1.1: Integracja społeczno-zawodowa mieszkańców powiatu
- Cel główny 1.2: Aktywizacja społeczna mieszkańców powiatu
- Cel główny 2.2: Poprawa jakości oferty edukacyjnej
- Cel główny 2.3: Poprawa jakości usług publicznych w zakresie wsparcia społecznego i opieki zdrowotnej

Strategia Rozwoju Gminy Grodzisko Dolne

Niniejsza Strategia jest zgodna ze Strategią Rozwoju Gminy Grodzisko Dolne na lata 2015-2020, głównie w obszarze I i II:

- Obszar 1. Rozwój społeczno-ekonomiczny
 - Cel 1.1. Rozwój społeczeństwa obywatelskiego oraz rozwijanie współpracy samorządu ze środowiskiem organizacji pozarządowych.
 - Cel 1.2. Rewitalizacja oraz integracja społeczna mieszkańców gminy.
 - Cel 1.3. Wszechstronny rozwój dostępności do rynku pracy dla mieszkańców gminy.
 - Cel 1.4. Podnoszenie jakości kształcenia w gminie.
 - Cel 1.5. Poprawa jakości usług w zakresie ochrony zdrowia i życia w gminie.
- Obszar 2. Poprawa infrastruktury gminnej
 - Cel 2.1. Kompleksowa rewitalizacja miejscowości z terenu gminy Grodzisko Dolne.

2.4. Podsumowanie rozdziału

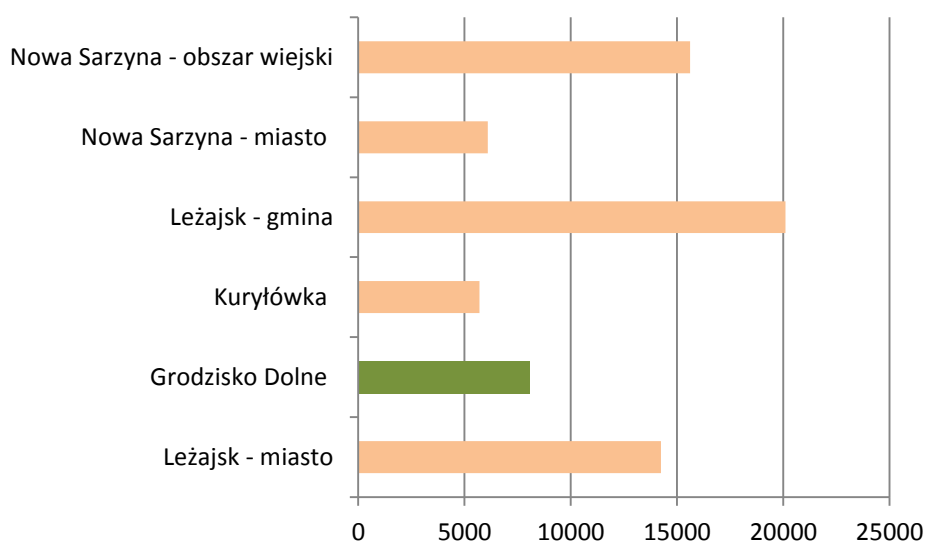
Zgodność Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Grodzisko Dolna na lata 2015 – 2020 z dokumentami strategicznymi na poziomie europejskim, krajowym i regionalnym pozwoli na realizację celów zakładanych w niniejszej Strategii poprzez działania, które będą mogły być współfinansowane ze środków zewnętrznych – poprzez programy unijne, krajowe i regionalne.

3. Diagnoza

3.1. Sytuacja demograficzna

Według danych na dzień 31.12.2014 r. Gminę Grodzisko Dolne zamieszkuje obecnie 8.243 mieszkańców. Stanowi to ok.11,8% ogółu liczby mieszkańców powiatu leżajskiego, podczas gdy powierzchnia gminy zajmuje 13,4 % powierzchni powiatu. Oznacza to, że Gmina Grodzisko jest obszarem o niższym poziomie gęstości zaludnienia od średniej wojewódzkiej i wynosi 105,14 osób na km², podczas gdy wskaźnik ten dla powiatu i województwa wynosi ok. 119 osób/km². Należy zwrócić uwagę, iż niski poziom gęstości zaludnienia jest czynnikiem utrudniającym realizację polityki przestrzennej oraz inwestycji infrastrukturalnych. Grodzisko Dolne jest równocześnie jedną z mniejszych gmin powiatu leżajskiego.

Rys. 1 - Ludność gmin i miast powiatu leżajskiego na 31.12.2014 (oprac. wł. na podstawie danych GUS)

W ostatnich latach liczba ludności ulegała nieznacznej zmianie, co szczegółowo prezentuje poniższa tabela:

Tab. 1 - Liczba ludności gminy Grodzisko Dolne w latach 2011-2014 (oprac. wł. na podst. danych UG)

Lata	Liczba mieszkańców w ogółem	Liczba urodzeń			Liczba zgonów			Przyrost naturalny	Małżeństwa
		ogółem	K	M	ogółem	K	M		
2011	8249	86	47	39	79	40	39	7	85
2012	8283	99	53	46	70	29	41	29	79
2013	8280	83	49	34	85	38	47	-2	79
2014	8243	65	36	29	88	49	39	-23	85

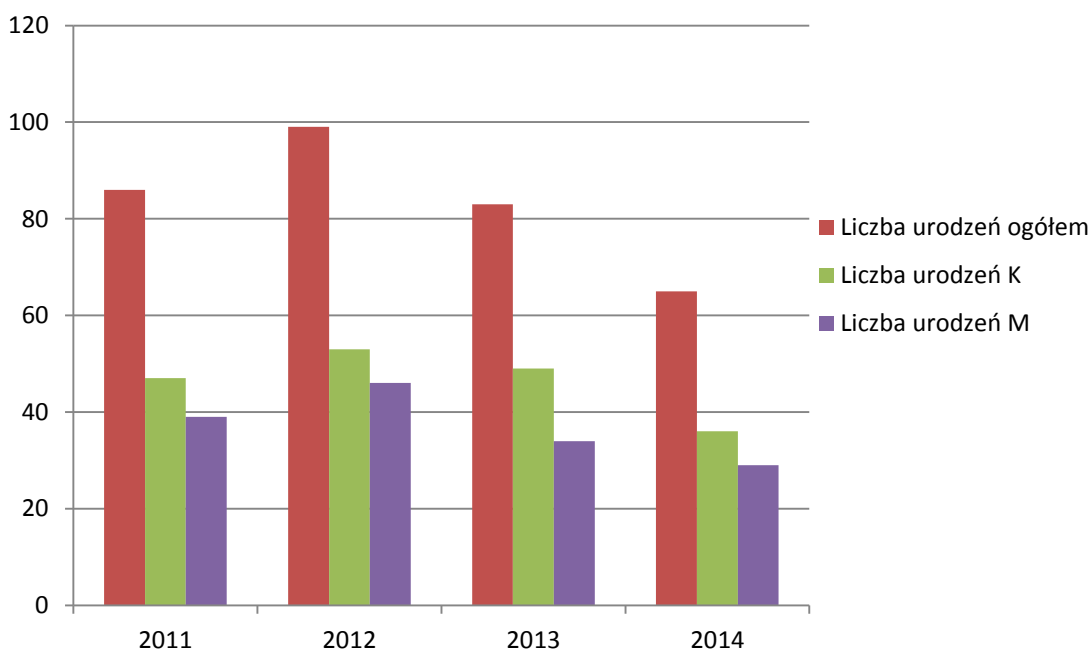
W skład gminy wchodzi jedynie wiejskie miejscowości spośród których największą jest Grodzisko Dolne będąca jednocześnie centrum administracyjnym. Liczba mieszkańców w poszczególnych miejscowościach przedstawia się następująco:

Tab. 2 - Ludność i powierzchnia w miejscowościach gminy Grodzisko Dolne (wg danych z UG)

Sołectwo / wieś	Ludność na 31.12.2014	Powierzchnia (ha)	Gęstość zaludnienia (os/km ²)
Grodzisko Dolne	2332	2 309	101,0
Grodzisko Górne	2239	1 551	150,8
Grodzisko Nowe	815	738	110,4
Wólka Grodziska	763	629	121,3
Zmysłówka	595	1 510	39,4
Chodaczów	549	382	143,7
Laszczyzny	401	388	103,3
Opaleniska	284	162	175,3
Podlesie	265	250	106,0

Przyrost naturalny w gminie ma zdecydowanie tendencję ujemną. Szczególny spadek zauważalny jest po roku 2012. Jednak spadek liczby ludności gminy następował we wszystkich wymienionych latach. Poniższy wykres obrazuje zmiany liczby urodzeń w gminie na przestrzeni ostatnich lat. Warto podkreślić, iż w ostatnich trzech latach notuje się większą liczbę urodzeń kobiet.

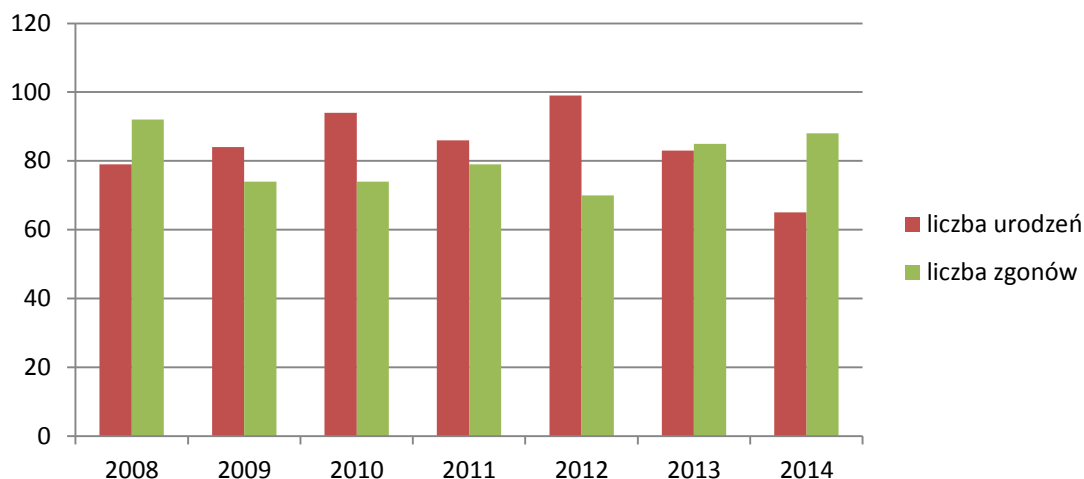
Rys. 2 – Liczba urodzeń w gminie Grodzisko Dolne w latach 2011-14 (oprac. wł. na podst. danych UG)

Również liczba urodzeń i zgonów w latach 2008 – 2014 wskazuje na ujemny trend w przyroście naturalnym w gminie.

Rys. 3 - Liczba urodzeń i zgonów w gminie Grodzisko Dolne w latach 2008-14

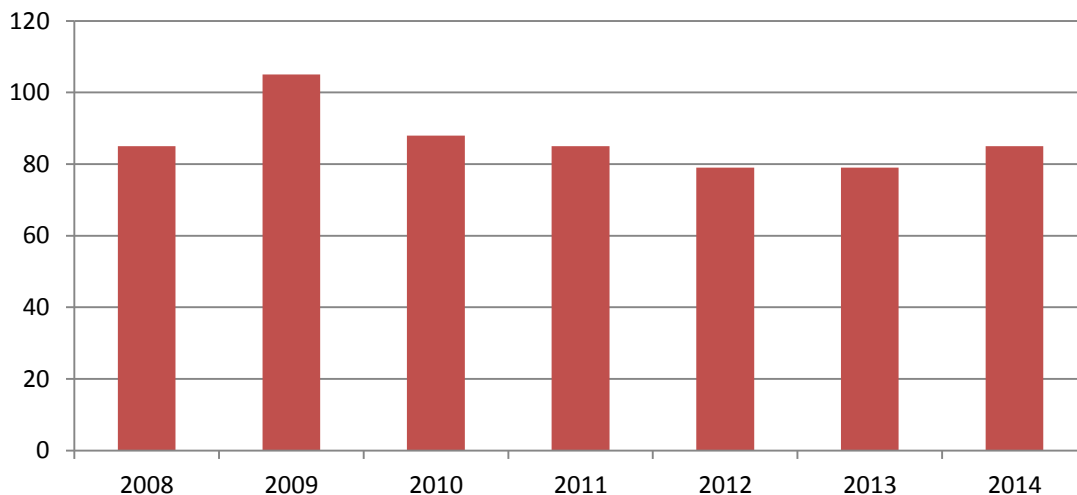
(oprac. wł. na podst. danych UG)

Zjawisku spadku urodzin towarzyszy mniejsza liczba zawieranych małżeństw na terenie gminy, co obrazuje poniży wykres. Liczba ta wynosi około osiemdziesięciu, co jest wartością zbliżoną do średniej liczby urodzeń. Potwierdza to ogólną tendencję niskiej dzietności wyrażonej we wskaźniku 1-2 dziecka przypadającego na małżeństwo.

Rys. 4 - Liczba małżeństw w gminie Grodzisko Dolne w latach 2008-14

(oprac. wł. na podst. danych UG)

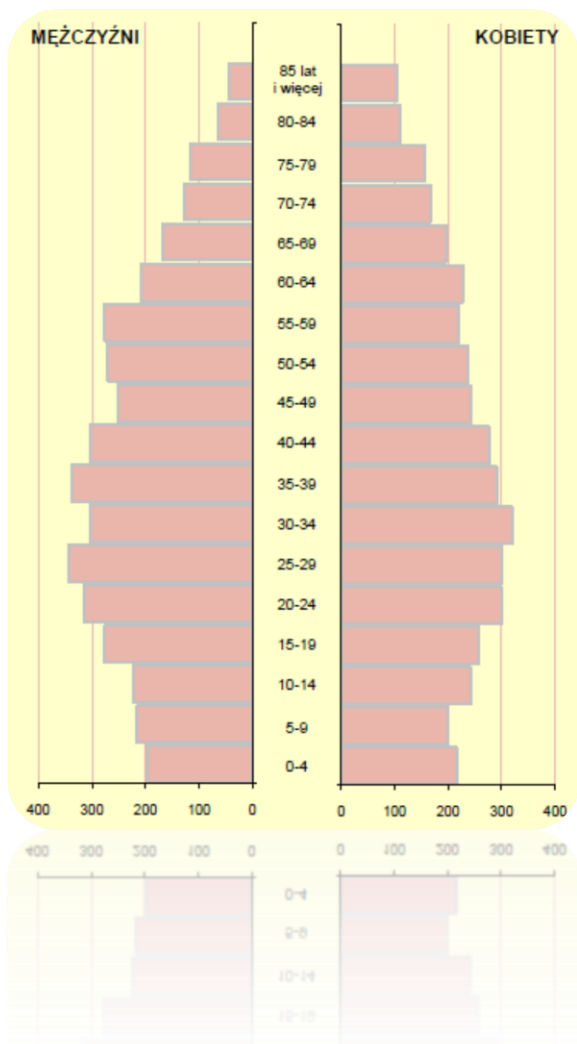

Tendencję niżu demograficznego obrazuje rys. 6 i 7. Pierwszy z nich prezentuje piramidę demograficzną prezentującą rozkład liczby ludności w poszczególnych grupach wiekowych, z podziałem na mężczyzn i kobiety. Drugi rysunek przedstawia obecną piramidę demograficzną dla województwa podkarpackiego wraz z prognozą na rok 2050. Dla gminy Grodzisko Dolne zauważalna jest tendencja zwięzaniu się podstawy piramidy.

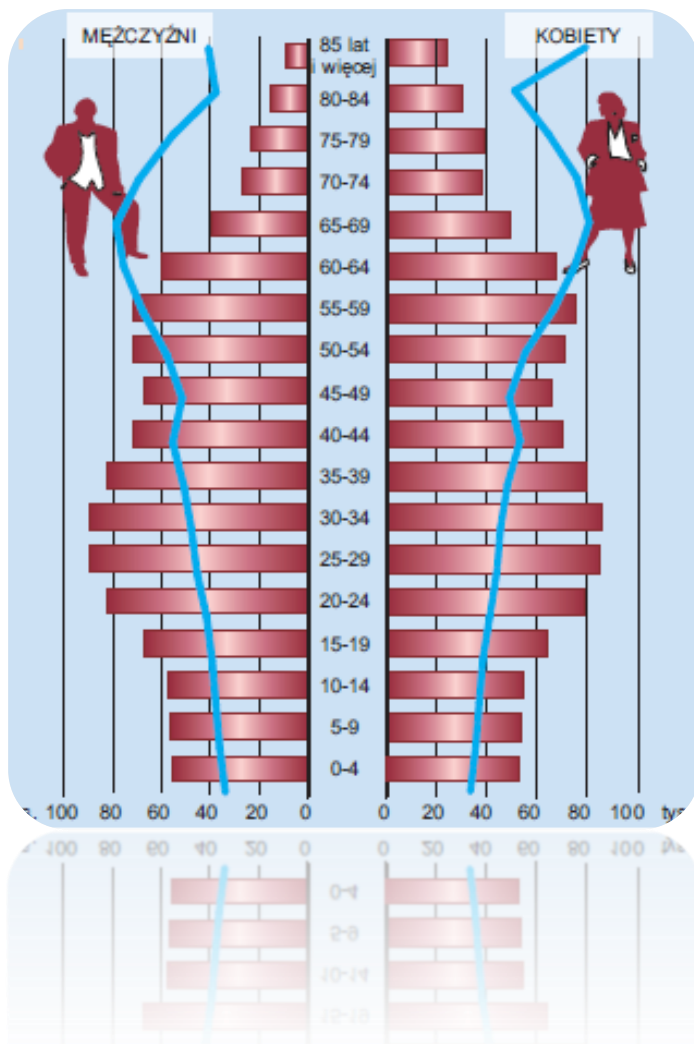
Oznacza to mniejszą liczbę najmłodszych mieszkańców w stosunku do liczby osób w wieku adolescentnym i dorosłych. Warto podkreślić, iż w obecnym czasie wskaźnik mieszkańców w wieku produkcyjnym jest dość wysoki. Niepokojącym trendem jest malejąca liczba dzieci, co

skutkować może efektem odwróconej piramidy. – tj. wysoki poziom osób poprodukcyjnym, średni w wieku produkcyjnym i niski w wieku przedprodukcyjnym. Jest to tendencja, charakterystyczna dla całego regionu, która rozwijać się będzie w perspektywie dziesięcioleci. Główny Urząd Statystyczny szacuje, iż w 2050 r. w województwie podkarpackim największy odsetek ludności stanowić będą osoby pomiędzy 60 a 69 rokiem życia.

Rys. 5 - Piramida wiekowa ludności gminy Grodzisko Dolne (źródło: GUS)

Rys. 6 - Piramida wiekowa ludności województwa podkarpackiego wraz z prognozą na rok 2050 [na niebiesko] (źródło: GUS)

3.2. Migracje

Ujemną tendencję w przyroście naturalnym dodatkowo wzmacnia wysoki stopień emigracji z terenu gminy. Trend ten jest charakterystyczny dla większości gmin wiejskich w województwie podkarpackim. Główną przyczyną emigracji z terenów wiejskich jest poszukiwanie pracy lub chęć zdobycia wykształcenia specjalistycznego, które oferują głównie duże ośrodki miejskie w kraju i za granicą.

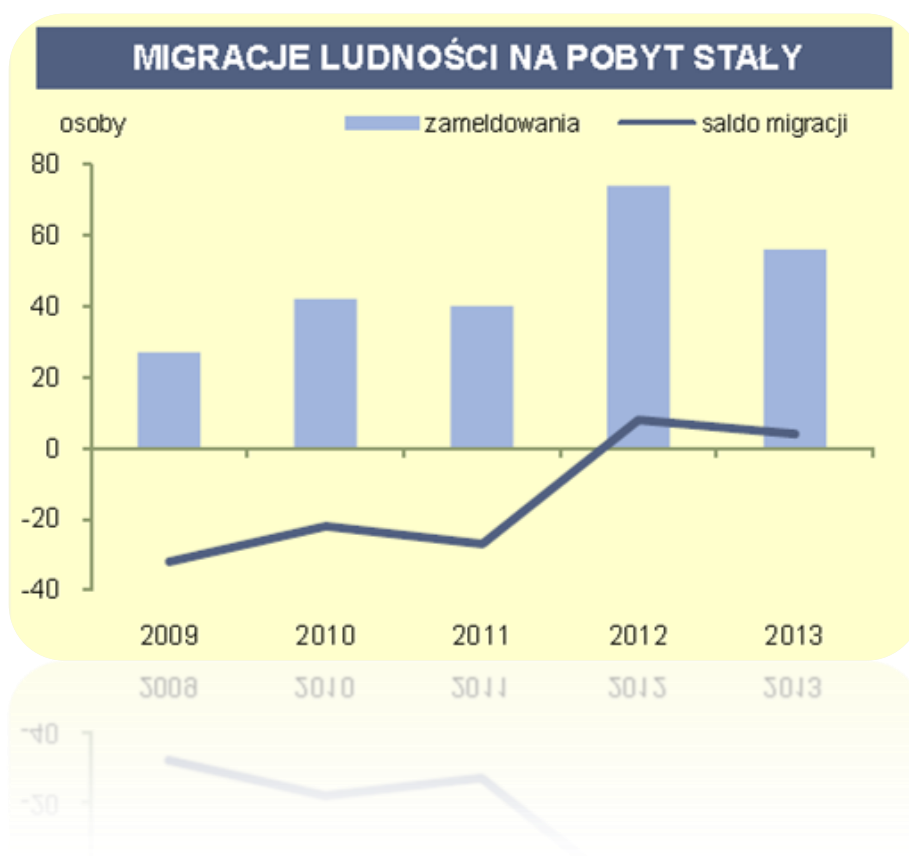
Z obecnych danych demograficznych i analiz trendów wynika, iż w perspektywie 20-30 lat liczba mieszkańców będzie malała. Zmieni się również znacząco struktura wiekowa osób zamieszkałych na terenie gminy. Zmiana ta spowoduje pojawienie się dodatkowych potrzeb

społeczności lokalnej w zakresie m.in. pomocy społecznej. Samorząd stanie przed wyzwaniem rozszerzenia zakresu świadczenia dotychczasowych usług, a także stosowania nowych form świadczeń społecznych.

Przeciwwagą dla starzejącego i malejącego się społeczeństwa jest imigracja na teren gminy. Może ona mieć oczywiście charakter wewnątrzregionalnej migracji osadniczej z regionalnych ośrodków wielkomiejskich (np. Rzeszów ~ 40 km). Drugą możliwością jest napływ obcokrajowców, zarówno z obszarów zbliżonych kulturowo (Ukraina, Białoruś), jak również innych kręgów cywilizacyjnych (Bliski Wschód). W każdym z ww. przypadków, migracji towarzyszyć będzie potrzeba integracji społeczności lokalnej z ludnością napływową. Proces ten będzie musiał być dostosowany do szczególnych cech grup osiedleńców.

Trend migracji ludności gminnej przedstawia poniższy wykres, a szczegółowe saldo migracji tabele zaprezentowane na następnej stronie.

Rys. 7 – Migracje ludności na pobyt stały – obszar Gminy Grodzisko Dolne (źródło: GUS)

Tab. 3 - Saldo migracji wewnętrznych ludności w gminie Grodzisko i innych JST województwa w latach 2007 – 2013 (źródło: GUS)

Jednostka terytorialna	saldo migracji wewnętrznych						
	ogółem						
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
PODKARPACKIE	-2169	-1539	-1986	-1973	-2212	-1947	-2273
PODKARPACKIE - GMINY WIEJSKIE *	-205	483	514	424	493	88	350
Powiat leżajski	-196	-157	-135	-190	-97	-146	-206
Grodzisko Dolne - gmina	-26	-16	-31	-15	-24	10	2

Tab. 4 - Saldo migracji zagranicznych ludności w gminie Grodzisko i innych JST województwa w latach 2007 – 2013 (źródło: GUS)

Jednostka terytorialna	saldo migracji zagranicznych						
	ogółem						
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
PODKARPACKIE	-984	-772	111	44	35	0	-829
PODKARPACKIE - GMINY WIEJSKIE	-348	-220	122	99	96	69	-201
Powiat leżajski	-23	2	10	-4	9	16	-61

3.3. Ochrona zdrowia

Światowa Organizacja Zdrowia (WHO), definiuje zdrowie jako pełny dobrostan fizyczny, psychiczny i społeczny, a nie tylko brak choroby lub niedomaganie czy kalectwo. Zdrowie ma bezpośredni wpływ na jakość życia jednostki i społeczności lokalnej.

Mieszkańcom gminy podstawową opiekę zdrowotną zapewniają trzy niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej:

- NZOZ Centrum Zdrowia „Panorama” Sp. z o.o., Ośrodek Zdrowia w Grodzisku Dolnym,
- NZOZ w Wólce Grodziskiej,
- NZOZ „Zdrowie” w Grodzisku Dolnym, Ośrodek Zdrowia w Grodzisku Dolnym.

Opieka zdrowotna na poziomie specjalistycznym i stacjonarnym jest dostępna dla mieszkańców w szpitalu powiatowym SPZOZ w Leżajsku, która działa na terenie miasta Leżajsk i podlega Starostwu Powiatowemu, a także w placówkach w Łąncucie i Rzeszowie (szpitale kliniczne i wojewódzkie).

W Gminie Grodzisko Dolne na jedną przychodnię podstawowej opieki zdrowotnej przypada ok. 2700 mieszkańców. Na podstawie badań społecznych prowadzonych w ramach projektu PAS w latach 2011-2014 wynika, iż usługi zdrowotne są świadczone na poziomie zadowalającym.

Średnia liczba porad lekarskich w systemie ambulatoryjnym dla mieszkańców gminy wynosi ok. 30 tys. rocznie

Tab. 5 – Porady lekarskie w ambulatoryjnej opiece zdrowotnej dla terenie Gminy Grodzisko Dolne w latach 2012 – 2014 (oprac. własne na podst. danych GUS)

Rok	2012	2013	2014
Liczba porad	30.622	31.241	30.562

Gmina prowadzi działania w zakresie promocji ochrony zdrowia, czego przykładem może być realizowany w latach 2011-15 Gminny Program Ochrony Zdrowia Psychicznego. Cele programu były ściśle skorelowane z zadaniami z zakresu integracji społecznej, wśród nich należy wymienić:

- Upowszechnienie wiedzy na temat zdrowia psychicznego, kształtowanie zachowań i stylów życia korzystnych dla zdrowia psychicznego, rozwijanie umiejętności radzenia sobie w sytuacjach zagrażających zdrowiu psychicznemu,
- Zapobieganie zaburzeniom psychicznym,
- Zwiększenie integracji społecznej osób z zaburzeniami psychicznymi,
- Organizacja systemu poradnictwa i pomocy w stanach kryzysu psychicznego,
- Upowszechnienie zróżnicowanych form pomocy i oparcia społecznego,
- Skoordynowanie różnych form opieki i pomocy.

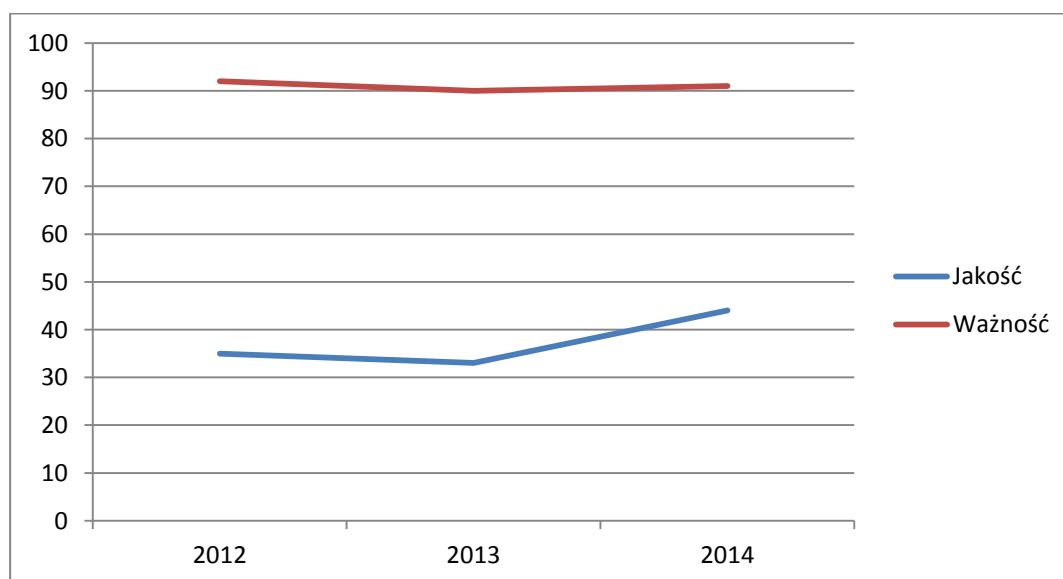
W realizację programu zostały zaangażowane liczne podmioty publiczne, niepubliczne i pozarządowe z terenu gminy, w tym:

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Grodzisku Dolnym,
- Środowiskowy Dom Samopomocy w Laszczynach wraz z filią w Zmysłowiec,
- Zakłady Opieki Zdrowotnej i Pielęgniarki Środowiskowe zatrudnione w niżej wymienionych placówkach:
 - „Panorama” Sp. z o.o. NZOZ Centrum Zdrowia, Ośrodek Zdrowia w Grodzisku Dolnym – Poradnia Ogólna,
 - Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Wólce Grodzkiej,
 - Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Zdrowie” w Grodzisku Dolnym, Ośrodek Zdrowia w Grodzisku Dolnym,
- Stowarzyszenie Rodziców Dzieci Niepełnosprawnych w Grodzisku Dolnym z siedzibą w Laszczynach,
- Szkoły podstawowe i gimnazja działające na terenie gminy.

Przedstawiony program jest modelowym przykładem realizacji ustawowych zadań gminy w obszarze promocji zdrowia i integracji społecznej osób chorujących, w tym ułatwiania im funkcjonowania w społeczności lokalnej. Szczególnie istotna jest współpraca z niepublicznymi zakładami opieki zdrowotnej i organizacjami pozarządowymi, która w przyszłości może zaowocować większą ilością realizowanych programów zdrowotnych skierowanych do mieszkańców gminy.

Wyniki ankiet prowadzonych na terenie gminy w latach 2012-14 wskazują obszar „zdrowie” jako priorytetowy – to jest taki w którym jakość badanych zagadnień jest najniższa, a ich ważność znajduje się na najwyższym poziomie. Obszar ten wymaga zdaniem respondentów interwencji w pierwszej kolejności.

Rys 8 – Wyniki badań ankietowych wśród mieszkańców gminy w latach 2012-14 dotyczących obszaru „zdrowie” (opracowanie własne na podstawie danych PAS).

Zauważalny jest mocny odstęp pomiędzy potrzebą a oceną stanu ochrony zdrowia. W 2014 r. widoczna jest tendencja wzrostowa jakości obszaru „zdrowie”.

3.4. Oświata

Zadania ustawowe nakładają na gminę obowiązek zapewnienia mieszkańcom edukacji na poziomie przedszkolnym, podstawowym i gimnazjalnym. Na terenie Gminy Grodzisko Dolne funkcjonuje łącznie 15 placówek edukacyjnych, w tym:

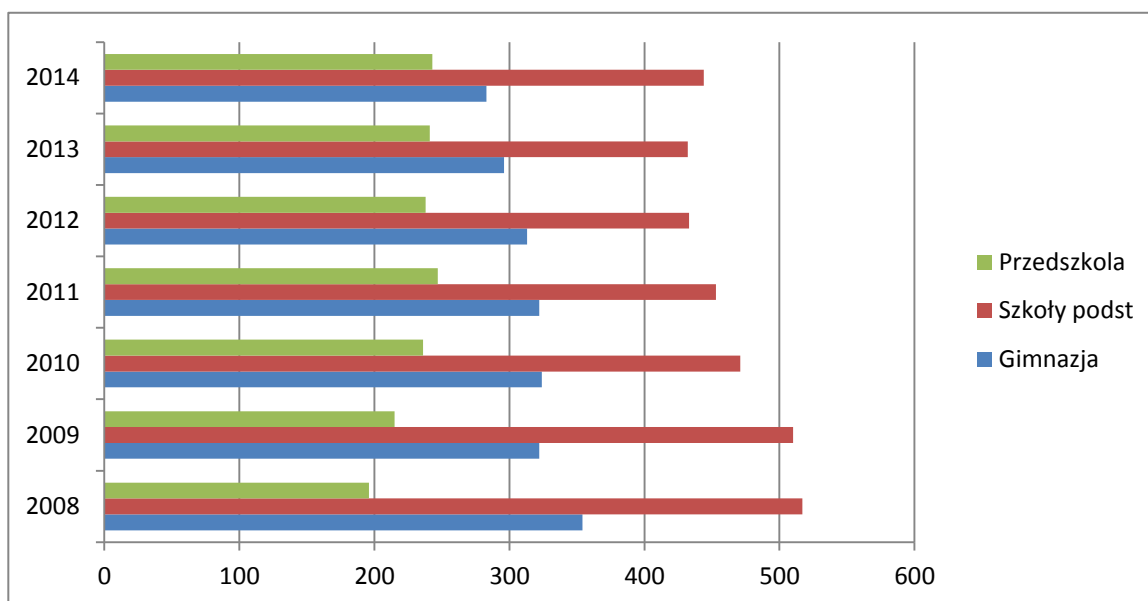
- 2 gimnazja:
 - Gimnazjum przy Zespole Szkół im. Jana Pawła II w Grodzisku Dolnym,
 - Gimnazjum przy Zespole Szkół im. Franciszka Leji w Grodzisku Górnym,
- 6 szkół podstawowych (w tym 4 niepubliczne):
 - Szkoła Podstawowa przy Zespole Szkół im. Jana Pawła II w Grodzisku Dolnym,
 - Szkoła Podstawowa przy Zespole Szkół im. Franciszka Leji w Grodzisku Górnym,
 - Szkoła Podstawowa w Chodaczowie,
 - Szkoła Podstawowa w Laszczynach,
 - Szkoła Podstawowa w Opaleniskach,
 - Społeczna Szkoła Podstawowa w Wólce Grodziskiej,
- 7 przedszkoli i oddziałów przedszkolnych (w tym 5 niepublicznych):
 - Przedszkole samorządowe przy Zespole Szkół im. Jana Pawła II w Grodzisku Dolnym,
 - Przedszkole samorządowe przy Zespole Szkół im. Franciszka Leji w Grodzisku Górnym,
 - Przedszkole niepubliczne przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Wólce Grodziskiej,
 - Ochronka Świętego Józefa,
 - Oddział przedszkolny w Chodaczowie,
 - Oddział przedszkolny w Laszczynach,
 - Oddział przedszkolny w Opaleniskach.

Łącznie z oferty edukacyjnej gminy korzysta ok. 1000 dzieci. Spadek liczby dzieci uczęszczających w ostatnich latach do szkół i przedszkoli o ok. 9% jest wynikiem niżu demograficznego.

Tab. 6 - Liczba uczniów w gimnazjach, szkołach podstawowych i przedszkolach Gminy Grodzisko Dolne w latach 2008-2015 (oprac. wł. na podstawie danych UG)

L.p.	Typ placówki	Liczba dzieci						
		Rok szkolny						
		2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15
	Gimnazja	354	322	324	322	313	296	283
	Szkoły podstawowe	517	510	471	453	433	432	444
	Przedszkola	196	215	236	247	238	241	243
	RAZEM:	1067	1047	1031	1022	984	969	970

Rys. 9 - Liczba uczniów w gimnazjach, szkołach podstawowych i przedszkolach Gminy Grodzisko Dolne w latach 2008-2015 (oprac. wł. na podstawie danych UG)

Pomimo malejącej liczby uczniów, koszty prowadzenia szkół i przedszkoli wzrastają i stanowią znaczną część budżetu gminy (co jest zjawiskiem powszechnym w skali kraju). Nakłady na oświatę zawierają również „usługi towarzyszące” – takie jak dowóz dzieci do szkół – co jest niezbędne na terenie gmin wiejskich.

W roku 2014 wydatki na oświatę wyniosły ok 10 mln złotych, co stanowi ok 30% budżetu gminy. Należy podkreślić, iż zdecydowana większość środków przeznaczanych na edukację pochodzi z budżetu państwa, przekazywanych do gminy w postaci dotacji i subwencji oświatowej.

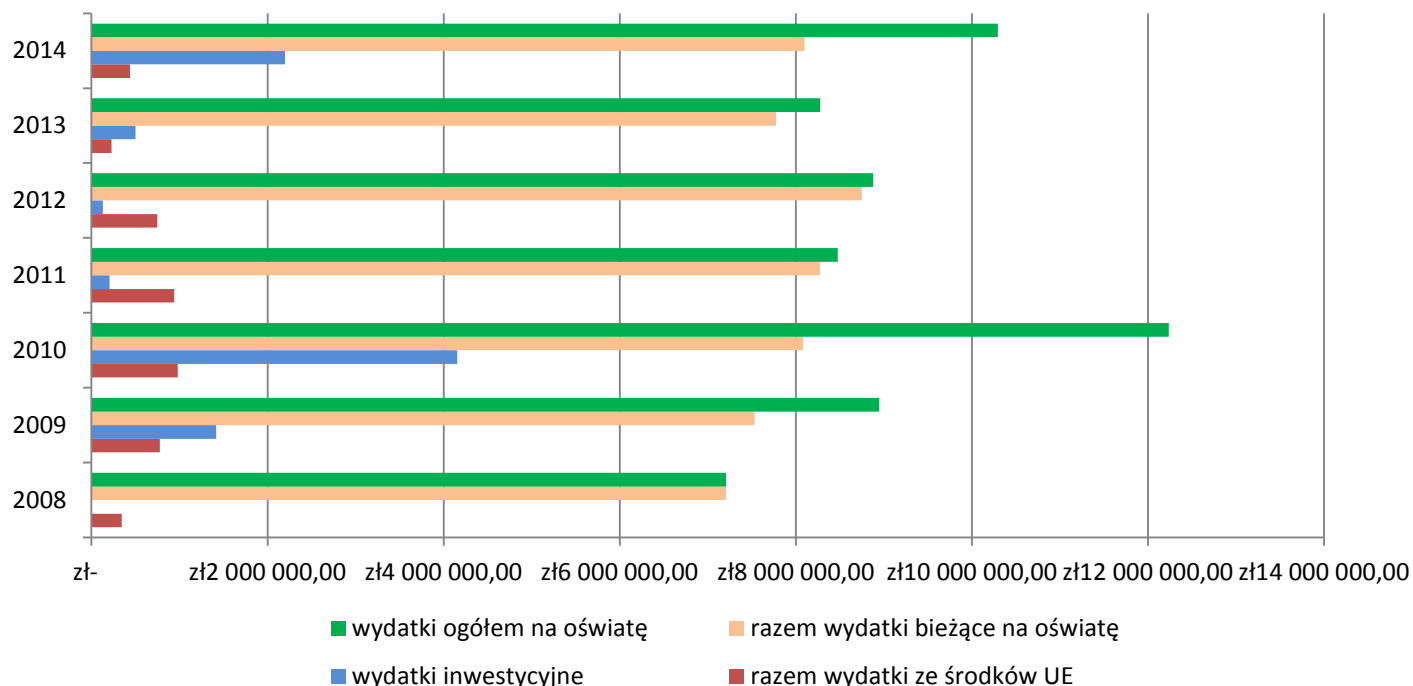
W poniższej tabeli przedstawiono szczegółowe wydatki i dochody związane z realizacją zadań oświatowych na terenie gminy.

Tab. 7 - Wydatki na szkolnictwo w Gminie Grodzisko Dolne w latach 2008 – 2014 w złotych (oprac. wł. na podstawie danych UG)

Lp.	Rozdział	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
1.	szkoły podstawowe	3 428 961,23	3 253 479,40	3 354 763,92	3 475 051,96	3 794 817,38	3 471 587,42	3 652 285,54
2.	oddziały przedszkolne przy SP	191 556,97	203 865,63	249 363,28	263 876,96	404 377,83	243 251,56	257 037,37
3.	przedszkola	490 648,22	503 965,55	595 503,59	666 628,35	703 972,90	660 599,50	655 913,75
4.	gimnazja	2 277 618,70	2 337 091,40	2 483 967,78	2 488 668,95	2 680 105,17	2 708 508,87	2 554 860,47
5.	dowózienie uczniów do szkół	125 403,51	126 792,61	133 824,68	149 622,54	133 639,84	152 048,66	159 709,94
6.	zespoły ekonomiczno- administracyjne szkół	140 474,37	179 366,19	136 710,11	147 241,83	158 576,11	167 873,25	189 639,35
7.	dokształcanie i doskonalenie nauczycieli	16 797,66	22 843,26	20 332,90	19 624,89	16 852,23	5 678,13	10 144,00
8.	pozostała działalność	16 161,54	264,00	-	-	264,00	-	3 016,00
9.	pomoc materialna dla uczniów	173 276,20	105 463,56	126 023,23	122 398,02	107 979,57	136 284,83	175 228,21
10.	pozostała działalność	-	22 698,22	-	1 557,71	1 857,90	3 165,97	2 996,01
11.	razem:	6 860 898,40	6 755 829,82	7 100 489,49	7 334 671,21	8 002 442,93	7 548 998,19	7 660 830,64
17.	razem wydatki ze środków UE	345 509,82	775 511,81	979 880,75	939 311,31	746 429,58	227 489,58	438 075,51
18.	wydatki inwestycyjne	1 534,50	1 415 843,91	4 155 826,90	204 631,00	128 279,24	500 474,97	2 197 448,33
19.	razem wydatki bieżące na oświatę	7 206 408,22	7 531 341,63	8 080 370,24	8 273 982,52	8 748 872,51	7 776 487,77	8 098 906,15
20.	wydatki ogółem na oświatę	7 207 942,72	8 947 185,54	12 236 197,14	8 478 613,52	8 877 151,75	8 276 962,74	10 296 354,48
21.	subwencja oświatowa	5 589 932,00	6 057 855,00	6 298 072,00	6 523 500,00	6 751 318,00	6 574 917,00	6 596 844,00
22.	dotacje z budżetu państwa i inne	224 073,12	119 674,56	121 657,84	100 746,02	88 882,18	206 935,00	441 006,10
23.	dofinansowanie ze środków UE (bieżące)	424 238,34	775 511,81	409 428,27	928 367,25	648 541,46	251 030,66	429 545,12
24.	razem dochody	6 238 243,46	6 953 041,37	6 829 158,11	7 552 613,27	7 488 741,64	7 032 882,66	7 467 395,22

Poniżej przedstawione zostały koszty prowadzenia placówek oświatowych na terenie gminy w postaci wykresu

Rys. 10 – Wielkość nakładów oświatowych w gminie w latach 2008-14 z uwzględnieniem wydatków inwestycyjnych oraz środków z UE (oprac. wł. na podst. danych z UG)

Istotnym zadaniem gminy jest efektywne wykorzystanie środków finansowych przeznaczanych na oświatę tj. zapewnienie wysokiej jakości kształcenia, który umożliwi młodzieży dalszą kontynuację nauki zgodnie z indywidualnymi predyspozycjami uczniów. Placówki oświatowe funkcjonujące na terenie gminy są technicznie zadbane, dobrze wyposażone i nie wymagają remontu. Szkoły podstawowe i gimnazja (w tym zespoły szkół) posiadają odpowiednią infrastrukturę sportową (np. boiska, sale gimnastyczne) i techniczną (pracownie komputerowe ze stałym dostępem do internetu). W poprzednim okresie programowania funduszy unijnych poczyniono szereg inwestycji o charakterze infrastrukturalnym (np. rozbudowa bazy szkolnej, wymiana okien, wyposażanie pracowni komputerowych, docieplanie ścian zewnętrznych). Do najważniejszych zrealizowanych projektów należą:

- Oddanie do użytku obiektu szkolnego w Wólce Grodzkiej na potrzeby Zespołu Szkolno-Przedszkolnego,
- Utworzenie nieodpłatnych 8-godzinnych oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych w Chodaczowie, Laszczynach i Opaleniskach,
- Utworzenie nieodpłatnych przedszkoli samorządowych w Grodzisku Dolnym i Grodzisku Górnym,
- Budowa placów zabaw i miejsc zabaw w salach szkolnych w ramach projektu „Radosna szkoła”.

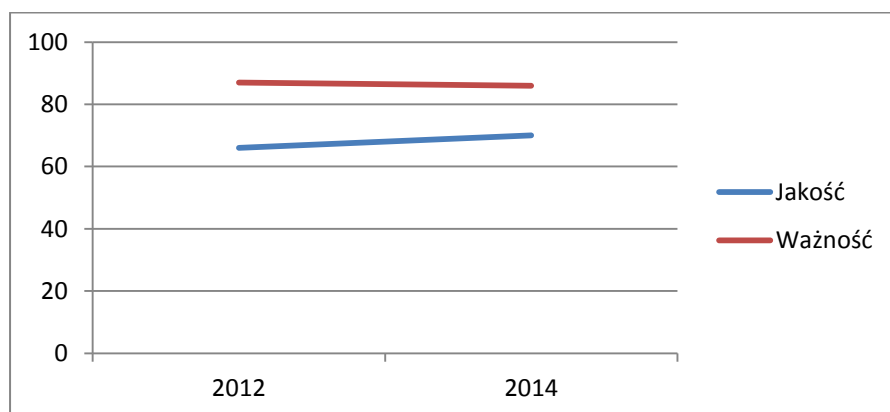
Równoległe realizowane są projekty nieinwestycyjne ukierunkowane na podwyższenie jakości kształcenia, rozwijanie oferty zajęć fakultatywnych oraz diagnozowanie indywidualnych talentów i predyspozycji wśród uczniów szkół gimnazjalnych i podstawowych. Celem tych projektów jest ułatwienie młodzieży w wyborze ścieżki dalszego kształcenia i rozwoju edukacyjno-zawodowego. W roku 2013 został utworzony Gminny Program Stypendialny, który promuje kształcenie i wspiera finansowo najzdolniejszych uczniów z terenu gminy. Ponadto realizowano szereg projektów dotyczących wyrównywania szans edukacyjnych, w ramach których prowadzono specjalistyczne zajęcia - logopedyczne, językowe, informatyczne, plastyczne, muzyczne - dla uczniów gminnych placówek oświatowych.

W tym kontekście szczególnie warto podkreślić innowacyjne lekcje z zakresu robotyki realizowany w Gimnazjum przy Zespole Szkół im. prof. Franciszka Leji w Grodzisku Górnym i współfinansowane ze środków UE. Na potrzeby zajęć utworzono pracownię techniki i robotyki wyposażoną w sprzęt komputerowy, narzędzia programistyczne, zestawy do budowy urządzeń oraz szereg elementów wyposażenia. Efektywność zajęć została zweryfikowana w trakcie Międzynarodowego Finał Konkursu Botball 2015 organizowanego w ramach Światowej Konferencji Robotyki Edukacyjnej (GCER) w Nowym Meksyku /Stany Zjednoczone/. Gimnazjaliści z Grodziska Dolnego odnieśli zwycięstwo w kategorii „Double Elimination”, najbardziej prestiżowej konkurencji turnieju, a także zdobyli nagrodę specjalną „Judge’s Choise”, przyznaną przez sędziów, za najciekawszą konstrukcję robota.

Realizacja zajęć z zakresu robotyki i informatyki jest szczególnie perspektywiczna i atrakcyjna dla uczniów, szczególnie w kontekście rozwoju branży IT. Jest to również szansa dla gminy – jako ośrodka specjalistycznego kształcenia, które może przyciągnąć dzieci i młodzież z okolicznych gmin, a także ośrodków miejskich.

Wyniki ankiet prowadzonych na terenie gminy w latach 2012-14 wskazują obszar „edukacja” jako dobrą praktykę – oceniony wysoko, zarówno pod względem jakości jak i ważności – będący punktem odniesienia w procesie planowania i osiągnięcia zakładanych celów dla innych obszarów

Rys. 11 – Wyniki badań ankietowych wśród mieszkańców gminy w latach 2012-14 dotyczących obszaru „edukacja” (opracowanie własne na podstawie danych PAS).

Zauważalny jest niewielki odstęp pomiędzy potrzebą a oceną stanu funkcjonowania oświaty. Równocześnie widoczny jest stały wzrost oceny jakości, co może być konsekwencją zrealizowanych projektów w latach 2007 – 2014 r.

3.5. Kultura

Zadania z zakresu kultury w gminie zostały powierzone głównie dwóm instytucjom: Gminnemu Ośrodkowi Kultury i Gminnej Bibliotece Publicznej. Działalność Gminnego Ośrodka Kultury jest szeroka i obejmuje:

- edukację kulturalną i wychowanie przez sztukę,
- gromadzenie, dokumentowanie, tworzenie, ochrona i udostępnianie dóbr kultury,
- tworzenie warunków dla rozwoju folkloru a także rękodzieła ludowego i artystycznego w tym: kultywowanie i propagowanie lokalnych zwyczajów, obrzędów, muzyki ludowej, dokumentacja obrzędów, zwyczajów, przedmiotów kultury materialnej i działalności kulturalnej, opieka nad twórcami ludowymi, tworzenie warunków dla rozwoju amatorskiego ruchu artystycznego oraz zainteresowania wiedzą i sztuką: prowadzenie pracy zespołów, kół i klubów zainteresowań, tworzenie warunków do działania stowarzyszeń, fundacji społeczno – kulturalnych i innych podmiotów w zakresie upowszechniania i prowadzenia działalności kulturalnej,
- zadania przekazane gminie w zakresie ochrony dóbr kultury,
- propagowanie, organizacja rekreacji, turystyki, sportu masowego,
- organizacja zawodów sportowych, imprez sportowo – rekreacyjnych,
- zadania z zakresu sportu gminnego i szkolnego.

Ośrodek Kultury jest organizatorem wielu cyklicznych imprez na terenie gminy. Do najważniejszych z nich należą:

- Parada Straży Wielkanocnych „TURKI”,
- Dni Grodziska,
- Dożynki Gminne,
- Dzień Dziecka,
- Festyny Sportowo-Rekreacyjne,
- widowisko „Hej kolęda, kolęda”,
- Gminny Konkurs Piosenki,
- integracyjne „Mikołajki” dla dzieci,
- obchody Dnia Kobiet,
- obchody Dnia Matki,
- powiatowe eliminacje w konkursie „Poeci i Pisarze Dzieciom”,
- obchody Święta 3 Maja i Odzyskania Niepodległości

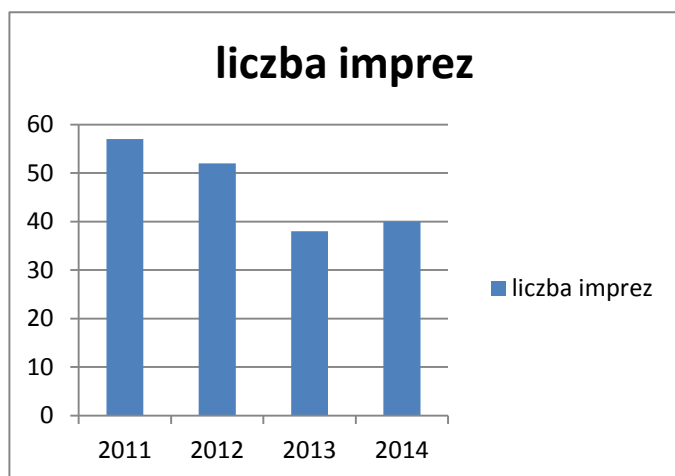
- konkursy plastyczne: „Moja wieś – moja gmina – moja mała Ojczyzna”, „Wigilijno-Noworoczne obrzędy i zwyczaje w tradycji grodziskiej” i „Wielkanoc w obrzędowości grodziskiej”,
- konkurs literacko-plastyczno-muzyczny „Barwy jesieni”.

Ponadto Ośrodek koordynuje zawody i turnieje sportowe, najczęściej organizowane w okresie przerwy zimowej / wakacyjnej, wśród nich warto wymienić:

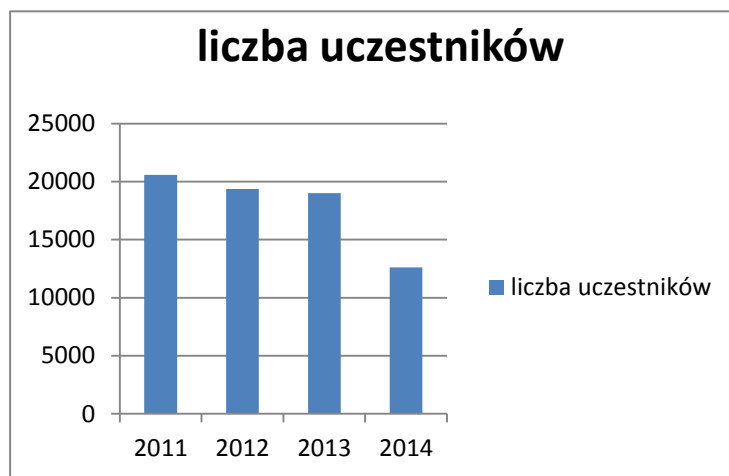
- Sportowy Turniej Zakładów Pracy,
- Turniej Szkół z Gminy Grodzisko Dolne,
- Sportowy Turniej Miast i Gmin,
- Podkarpacka Olimpiada Tenisa Stołowego,
- Rodzinny Turniej Tenisa Stołowego,
- Turniej Mini Piłki Nożnej Dziewcząt i Chłopców „Z Podwórka na Stadion”,
- Współzawodnictwo Gmin Wiejskich w Sporcie Młodzieżowym,
- Turniej Piłkarski Dziewcząt i Chłopców „Piłkarska Kadra Czeką”,
- Liga Powiatowa Trampkarzy Starszych w Piłce Nożnej,
- Turniej Piłki Nożnej Juniorek Młodszych o Mistrzostwo Województwa Podkarpackiego,
- Turniej Halowy Piłki Nożnej „Oldboy Cup” Województwa Podkarpackiego,
- Sportowy Turniej Sołectw, Międzygminny Halowy Turniej Piłki Nożnej Dziewcząt.

Na terenie gminy odbywa się kilkadziesiąt imprez w skali roku, w których uczestniczy kilkanaście tysięcy osób. Szczegółową ilość imprez i uczestników prezentuje poniższy wykres.

Rys. 12 – Liczba imprez organizowanych na terenie gminy w latach 2011-14 (oprac. wł. na podst. Banku Danych Lokalnych GUS)

Rys. 13 – Liczba uczestników imprez organizowanych na terenie gminy w latach 2011-14 (oprac. wł. na podst. Banku Danych Lokalnych GUS)

Zauważalna jest tendencja spadkowa w zakresie mniejszej ilości organizowanych imprez, czemu towarzyszy niższa liczba uczestników. Wyjątkiem jest rok 2013, kiedy przy małej liczbie

impresz, w stosunku do lat ubiegłych, liczba uczestników była na poziomie ok. 20 tys. Zwiększenie liczby imprez z 2014 r. nie wpłynęło na zwiększenie liczby ich odbiorców.

Ośrodek Kultury w Grodzisku Dolnym działa od 1974 roku. Aktywnie wspiera lokalne zespoły artystyczne (udostępnianie zaplecza technicznego, promocja, patronat), takie jak: Patronatem swoim obejmuje: Zespół Regionalny „Grodziszczoki” i Kapelę Ludową „Grodziszczoki”, Zespół Śpiewaczo-Obrzędowy „Leszczyńska”, Orkiestrę Dętą i Młodzieżową Sekcję Orkiestry Dętej, Teatrzyk Dziecięcy „Ufoludek”, Zespół Tańca Nowoczesnego „PRIM” oraz szereg kół hobbystycznych.

Gminna Biblioteka Publiczna w Grodzisku Dolnym posiada status samodzielnej jednostki instytucji kultury. Podstawową formą działalności każdej biblioteki jest gromadzenie i udostępnianie zbiorów bibliotecznych oraz udzielanie szeroko pojętej informacji. To statutowe działanie wspierane jest przez zakup nowych książek i informatyzację. Zakupy nowości wydawniczych dokonywane są na bazie analizy potrzeb czytelników, ze środków przyznawanych przez władze gminne a także w ramach tzw. zakupu ministerialnego.

Biblioteka podzielona jest na 3 działy: wypożyczalnię, czytelnię oraz dział dla dzieci. Posiada również 2 filie – w Zmysłówce oraz w Grodzisku Nowym. Łącznie biblioteka zatrudnia 9 pracowników

W 2014 Biblioteka otrzymała nową siedzibę, która została wyremontowana dzięki dotacji z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach *Program „Kultura+”* – priorytetu *Biblioteka+. Infrastruktura Bibliotek*. Biblioteka jest z informatyzowana. Lokal jest dostosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych. Biblioteka posiada nowoczesną salę audiowizualną. Katalog książek jest dostępny on-line na stronie <http://www.biblioteka.grodziskodolne.pl>. Stale rozwijany jest dział audiobook'ów. Czytelnia wyposażona jest w 3 stanowiska komputerowe ze stałym łączem internetowym, zakupione w ramach akcji dofinansowania ministerialnego „Ikonka”. Pracownia komputerowa oferuje usługi takie jak: wydruki, kserokopie i skanowanie. Biblioteka dąży do bycia nowoczesnym, wielofunkcyjnym centrum informacyjno – kulturalno – edukacyjnym. W tym celu w roku 2015 biblioteka do programu „Orange dla bibliotek”, którego istotą zwiększenie dostępu instytucji kultury do nowych technologii komunikacyjnych.

Warto zaznaczyć, iż w obecnej chwili biblioteka jest aktywnym centrum kulturalno-społecznym na terenie gminy. Prowadzi liczne spotkania, konkursy i imprezy:

- Dyskusyjny Klub Książki,
- spotkania klubu seniora,
- spotkania autorskie,
- konkursy czytelnicze, literackie, plastyczne
- lekcje biblioteczne,
- imprezy biblioteczne i cykliczne spotkania okolicznościowe (bajkowe poranki, wieczory głośnego czytania i in.).

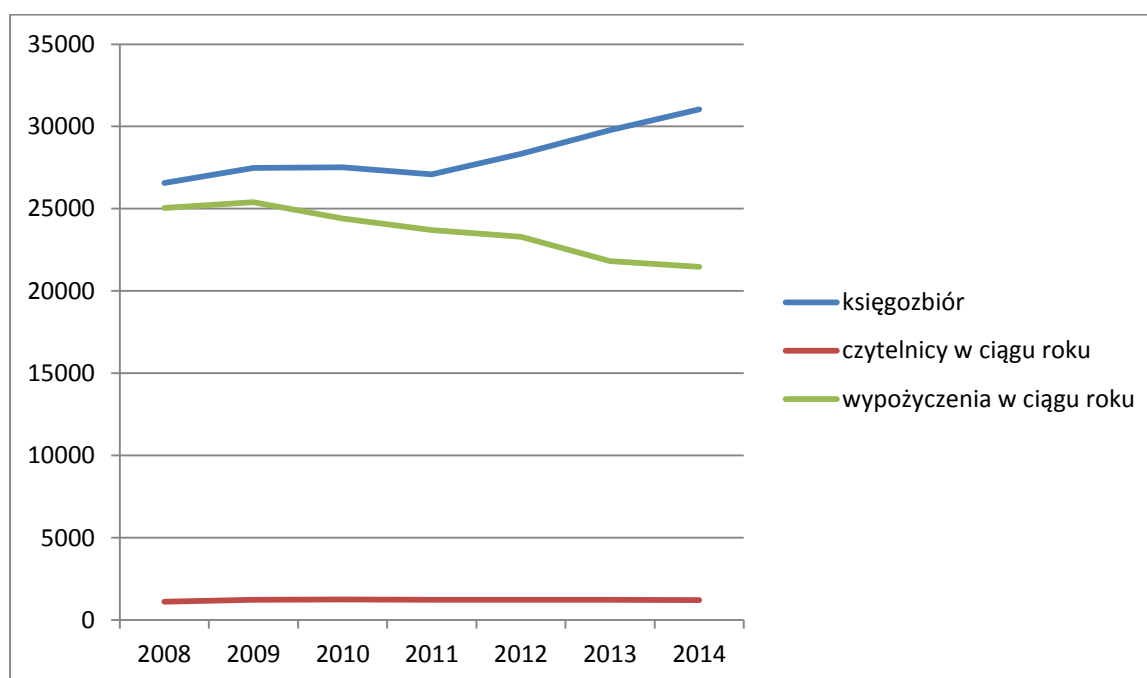
W Gminnej Bibliotece Publicznej zarejestrowanych jest ok. tysiąc mieszkańców, co stanowi niecałe 15% populacji. Jest to w skali kraju wysoki wskaźnik. Godziny pracy biblioteki są

dostosowane do potrzeb mieszkańców: w dni powszednie od 9 do 18, a w soboty od 9 do 13. Szczegółowe informacje dot. czytelnictwa przedstawia poniższa tabela i wykres.

Tab. 8 – Liczba woluminów, czytelników i wypożyczeń w Gminnej Bibliotece Publicznej w Grodzisku Dolnym w latach 2008 – 2014 (oprac. wł. na podstawie danych UG)

Dane:	j.m.	Lata						
		2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
księgozbiór	wolumin	26.566	27.474	27.514	27.084	28.337	29.769	31.049
czytelnicy w ciągu roku	osoba	1.109	1.233	1.249	1.225	1.240	1.231	1.202
wypożyczenia księgozbioru na zewnątrz	wolumin	25.046	25.397	24.399	23.709	23.298	21.819	21.472

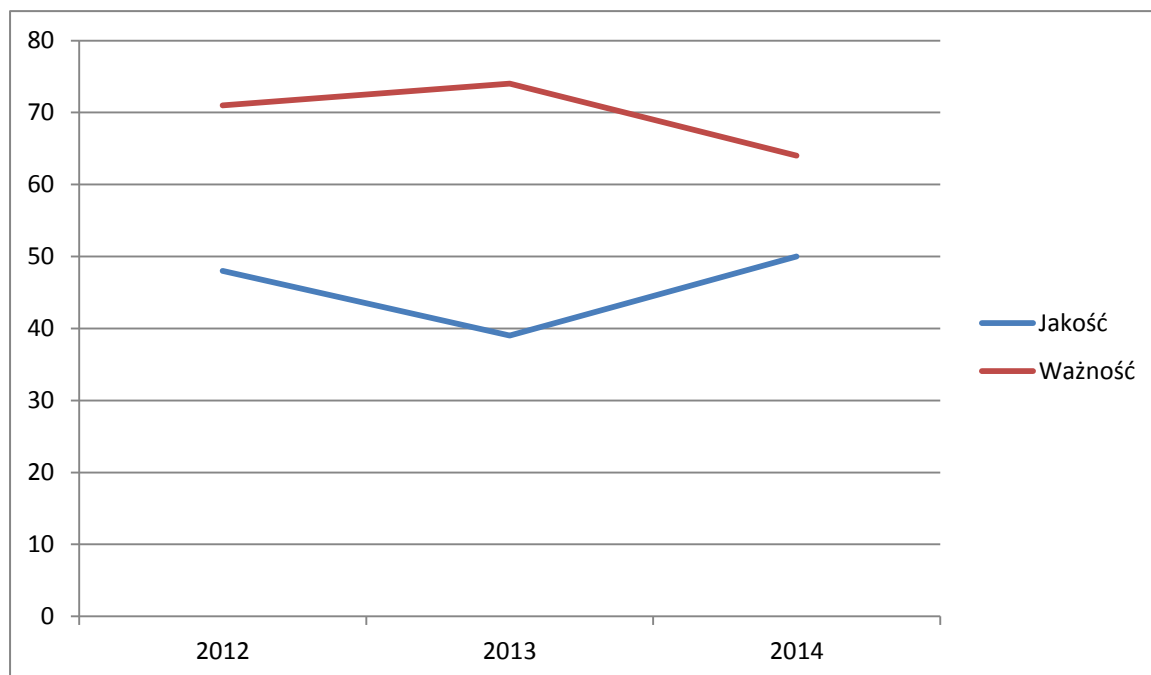
Rys. 14 – Liczba woluminów, czytelników i wypożyczeń w Gminnej Bibliotece Publicznej w Grodzisku Dolnym w latach 2008 – 2014 (oprac. wł. na podstawie danych UG)

W ostatnich latach zauważalny jest spadek liczby wypożyczeń, pomimo wzrastającego wskaźnika ilości woluminów. Może to być spowodowane ogólnokrajowym trendem obniżania poziomu czytelnictwa, a także rozwoju technologii multimedialnych, które wypierają tradycyjne czytelnictwo.

Wyniki ankiet prowadzonych na terenie gminy w latach 2012-14 wskazują obszar „kultura” jako o zaniżonej jakości – to jest taki w którym jakość została oceniona na niskim poziomie, jednak nie są one zbyt ważne dla respondentów, w związku z tym interwencja może być odwleczona w czasie.

Rys. 15 – Wyniki badań ankietowych wśród mieszkańców gminy w latach 2012-14 dotyczących obszaru „kultura” (opracowanie własne na podstawie danych PAS).

Od 2013 r. zauważalny jest coraz niższy dysonans pomiędzy jakością a ważnością obszaru „kultura”.

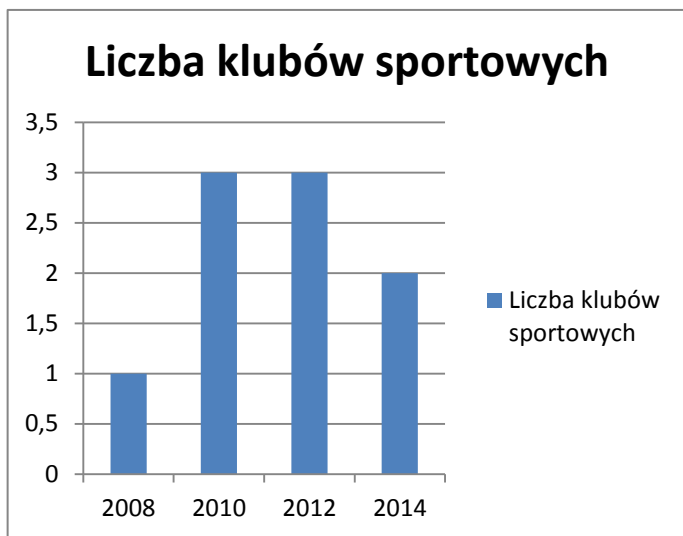
3.6. Sport i rekreacja

Obecnie na terenie gminy działają 2 kluby sportowe oraz kilka grup o charakterze rekreacyjno – hobbystycznym:

- klub sportowy LSK „Grodziszczanka”,
- Gimnazjalno-Uczniowski Klub Sportowy przy Zespole Szkół w Grodzisku Dolnym,
- koło wędkarskie,
- koło pszczelarskie,
- koło łowieckie,
- koła gospodyń wiejskich.

Przedstawione poniżej wykresy obrazuje istotną korelację pomiędzy ilością klubów sportowych a liczbą ich członków.

Rys. 16 – Liczba klubów sportowych na terenie gminy w latach 2008-14 (oprac. wł. na podst. Banku Danych Lokalnych GUS)

Rys. 17 – Liczba członków klubów sportowych na terenie gminy w latach 2008-14 (oprac. wł. na podst. Banku Danych Lokalnych GUS)

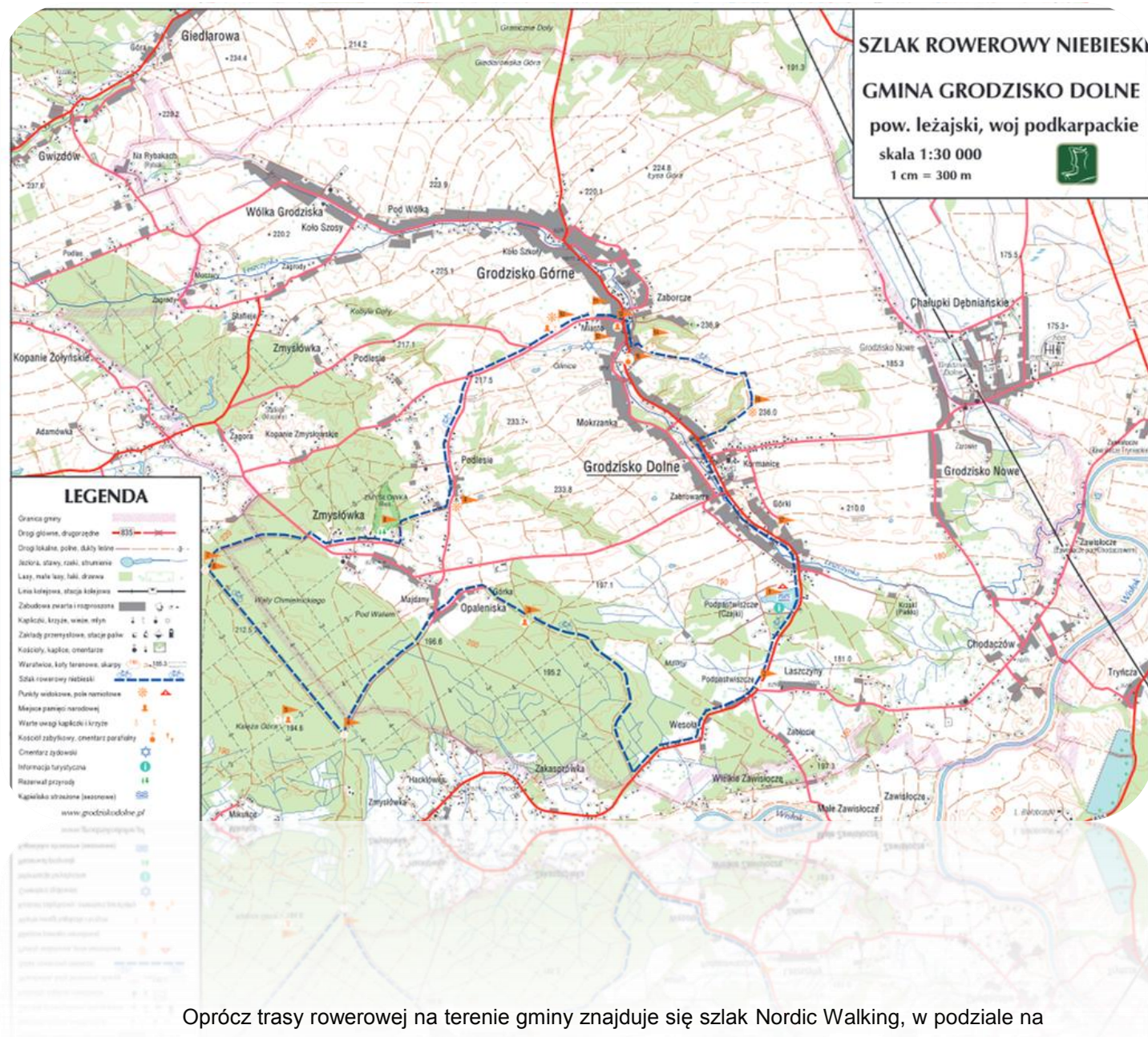
Imprezy sportowe organizowane są głównie przez Gminny Ośrodek Kultury (szczegółowo opisane w rozdziale 3.3).

Pod kątem infrastruktury sportowej na terenie gminy znajdują się liczne boiska i sale gimnastyczne oraz place zabaw przy placówkach oświatowych. Ponadto w ostatnim czasie powstały 3 boiska typu „Orlik” oraz 1 „mini-Orlik”. Na terenie gminy usytuowany jest stadion piłkarski klubu LKS Grodziszczanka oraz boisko szkolne trawiaste wraz z trybunami – zbudowane w partnerstwie ze Stowarzyszeniem Rozwoju Wsi Wólka Grodziska. Aktywność organizacji społecznych na rzecz rozwoju infrastruktury sportowo-rekreacyjnej jest bardzo wysoka. Warto dodać, iż wspólnie ze Stowarzyszeniem Rozwoju Wiosek Opaleniska, Podlesie, Zmysłówka została zbudowana wiata taneczno-rozrywkowa zlokalizowana w Opaleniskach

W obszarze rekreacji gmina oferuje prawie 30 kilometrową trasę rowerową. Szlak ma charakter przyrodniczo – historyczny, biegnie m.in. poprzez Zmysłowski Obszar Chronionego Krajobrazu z „Rezerwatem Zmysłówka”. Na jego terenie można zaobserwować liczne ślady II wojny światowej oraz wielokulturowej historii gminy. Infrastruktura trasa rowerowej jest w dobrym stanie. Niemal na całej długości występuje droga utwardzona, drogi i ścieżki leśne, szutrowe, asfaltowe o zróżnicowanym stopniu gładkości. Jest to trasa stosunkowo łatwa, dostępna dla turystów na rowerach trekkingowych i górskich

Poniżej zaprezentowana jest szczegółowa mapa szlaku rowerowego.

Rys. 18 - Szlak rowerowy na terenie gminy Grodzisko Dolne (źródło: Urząd Gminy)

Oprócz trasy rowerowej na terenie gminy znajduje się szlak Nordic Walking, w podziale na 3 trasy o łącznej długości ok. 35 km. Powstała ona w wyniku kooperacji Lokalnych Grup Działania: Stowarzyszenia „Kraina Sanu” i Stowarzyszenia „Dorzecze Mleczki”.

Gmina Grodzisko Dolne posiada na swoim terenie kilka naturalnych walorów rekreacyjnych. Najważniejszymi są obszary włączone do Zmysłowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu i Rezerwatu Przyrody „Zmysłówka”. Na tym obszarze zlokalizowany jest zbiornik wodny „Czyste” o powierzchni 8 ha. W okresie letnim stanowi miejsce wypoczynku dla wielu mieszkańców. Część zalewu jest wydzielona na potrzeby strzeżonego kąpieliska, a w jego okolicach znajdują się liczne atrakcje jak np. park linowy. Przy zalewie działa również Punkt Informacji Turystycznej. Zbiornik wodny „Czyste”, podobnie jak rzeka Grodziszczanka to także całoroczne miejsce dla wędkarzy. Na dzień dzisiejszy zasoby wodne nie są wystarczające wykorzystane pod kątem organizacji sportów wodnych.

3.7. Bezpieczeństwo

Za bezpieczeństwo mieszkańców odpowiedzialne są służby policyjne i pożarnicze. Na terenie Grodziska Dolnego nie funkcjonuje Straż Gminna. Pod względem terytorialnym obszar gminy podlega Komendzie Powiatowej Policji w Leżajsku i Komendzie Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Leżajsku.

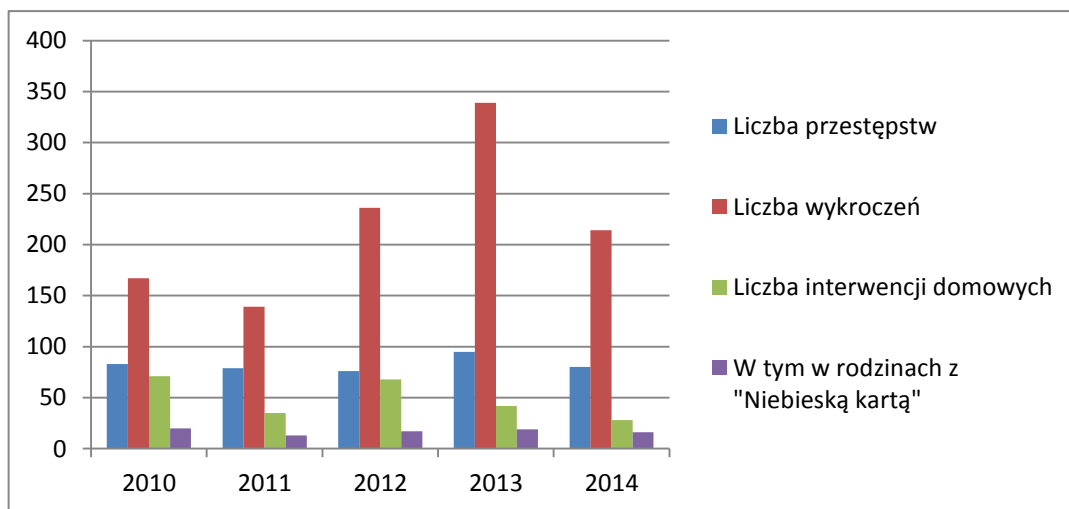
W ramach bezpieczeństwa przeciwpożarowego i obrony cywilnej na terenie gminy działa 9 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej, w tym 3 włączone do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego:

- OSP „Miasto” Grodzisko Dolne (włączone do KSRG),
- OSP w Grodzisku Dolnym (włączone do KSRG),
- OSP w Grodzisku Górnym (włączone do KSRG),
- OSP w Wólce Grodziskiej,
- OSP w Zmysłówce,
- OSP w Laszczynach,
- OSP w Chodaczowie,
- OSP w Podlesiu,
- OSP w Grodzisku Nowym.

Łącznie w ww. jednostkach służy 380 osób. Ochotnicze Straże Pożarne na terenie gminy zostały w ostatnich latach mocno zmodernizowane, poprzez remont infrastruktury oraz zakup sprzętu i wyposażenia (np. agregaty, pompy, narzędzia pożarnicze), głównie dzięki wsparciu funduszy unijnych oraz budżetu gminy. Jako przykłady nowych inwestycji warto podkreślić termomodernizację i adaptację wnętrz czterech jednostek OSP. Dodatkowo w 2 jednostkach umiejscowiono placówki opiekuńcze dla osób niepełnosprawnych. Jest to dobra ilustracja modelowego wykorzystania zasobów OSP dla realizacji zadań gminy, nie tylko w obszarze kultury i sportu. W latach 2008-2013 zakupiono również 8 pojazdów pożarniczych. Obecnie na stanie gminnych OSP jest 12 samochodów, w tym 5 typu ciężkiego. Pomimo licznych inwestycji w ostatnim okresie programowania budżetu UE, wiele jednostek pożarniczych z Grodziska Dolnego potrzebuje nowych i dodatkowych inwestycji w obszarze modernizacji infrastruktury i sprzętu.

Działalność policyjną na terenie gminy realizuje Komenda Powiatowa Policji w Leżajsku, głównie za pośrednictwem posterunku policji zlokalizowanego w Grodzisku Dolnym. Gmina jest stosunkowo bezpiecznym miejscem do życia. W latach 2011-14 na terenie całego powiatu leżajskiego odnotowano 1 zabójstwo (w 2013 r.). Główne naruszenia porządku publicznego na terenie gminy to przestępstwa, wykroczenia i interwencje domowe. W roku 2014 zostało popełnionych 80 przestępstw i 214 wykroczeń oraz dokonano 16 interwencji domowych. Szczegółowe statystyki prezentuje poniższy wykres i tabela uzupełniająca

Rys. 19 – Liczba przestępstw i wykroczeń oraz interwencji domowych na terenie Gminy Grodzisko Dolne w latach 2010-14 (oprac. własne na podst. danych UG)

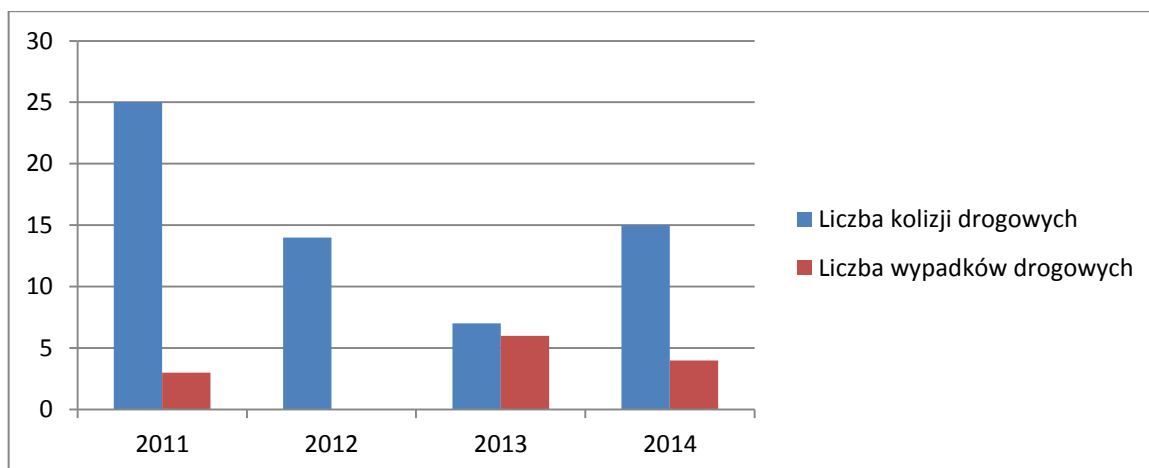

Tab. 9 – Liczba przestępstw i wykroczeń oraz interwencji domowych na terenie Gminy Grodzisko Dolne w latach 2010-14 (oprac. własne na podst. danych UG)

	Liczba przestępstw	Liczba wykroczeń	Liczba interwencji domowych	W tym w rodzinach z "Niebieską kartą"
2010	83	167	71	20
2011	79	139	35	13
2012	76	236	68	17
2013	95	339	42	19
2014	80	214	28	16

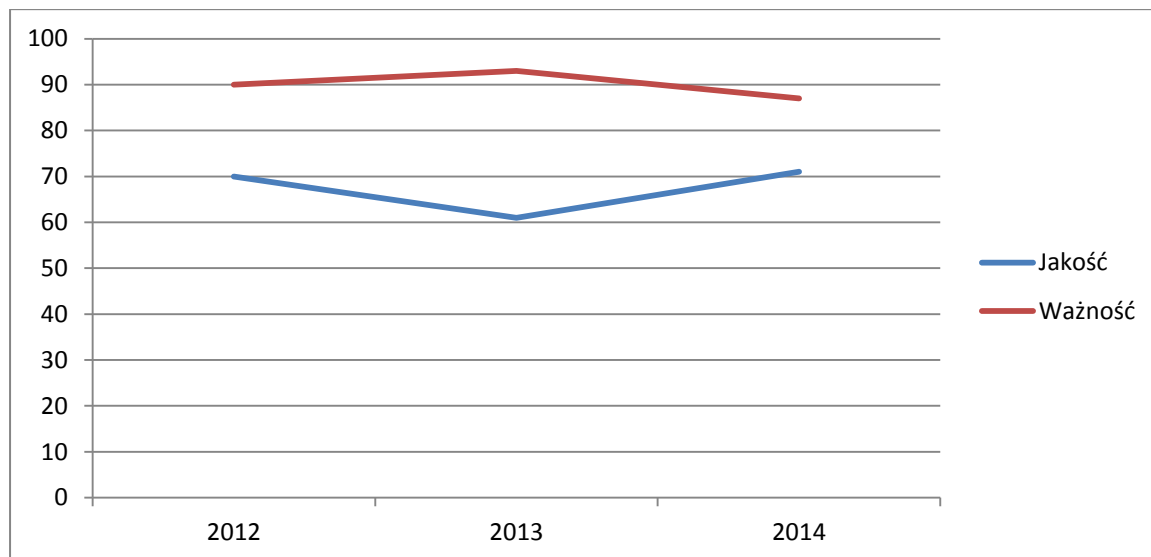
Statystyki policyjne na poziomie powiatu odnotowują naruszenia bezpieczeństwa w ruchu drogowym, szczegółowo zaprezentowane na poniższym wykresie.

Rys. 20 – Liczba kolizji i wypadków drogowych na terenie Gminy Grodzisko Dolne w latach 2011-14 (opracowanie własne na podst. danych KPP w Leżajsku).

Wyniki ankiet prowadzonych na terenie gminy w latach 2012-14 wskazują obszar „bezpieczeństwo” jako dobrą praktykę – oceniony wysoko, zarówno pod względem jakości jak i ważności – będący punktem odniesienia w procesie planowania i osiągnięcia zakładanych celów dla innych obszarów.

Rys. 21 – Wyniki badań ankietowych wśród mieszkańców gminy w latach 2012-14 dotyczących obszaru „bezpieczeństwo” (opracowanie własne na podstawie danych PAS).

Pomimo wysokiej ważności obszaru „bezpieczeństwo” zauważalny jest w dysonans pomiędzy wskaźnikami, co świadczy o wysokim poczuciu bezpieczeństwa mieszkańców.

3.8. Organizacje społeczne

Według danych Krajowego Rejestru Sądowego na terenie Gminy Grodzisko Dolne zarejestrowanych jest 22 organizacji pozarządowych, są to:

- Fundacja "Giokopark"
- Ludowy Klub Sportowy "Grodziszczanka"
- Ochotnicza Straż Pożarna
- Ochotnicza Straż Pożarna
- Ochotnicza Straż Pożarna
- Ochotnicza Straż Pożarna Grodzisko Dolne "Miasto"
- Ochotnicza Straż Pożarna w Grodzisku Dolnym
- Ochotnicza Straż Pożarna w Grodzisku Górnym
- Ochotnicza Straż Pożarna w Grodzisku Nowym
- Ochotnicza Straż Pożarna w Zmysłówce
- Ogólnopolskie Stowarzyszenie Liderów Działań Psychospołecznych

- Stowarzyszenie "Jeden Dla Drugiego"
- Stowarzyszenie "Kobiety Gminy Grodzisko Dolne"
- Stowarzyszenie "Turki Grodziskie"
- Stowarzyszenie "Ziemia Grodziska" w Grodzisku Dolnym
- Stowarzyszenie Kultury i Folkloru "Grodziskie Jonki" w Grodzisku Dolnym
- Stowarzyszenie Misyjno Charytatywne Missio Misericordiae w Grodzisku Dolnym
- Stowarzyszenie Rodziców Dzieci Niepełnosprawnych w Grodzisku Dolnym
- Stowarzyszenie Rozwoju Wiosek Opaleniska, Podlesie, Zmysłówka
- Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Chodaczów
- Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Laszczyny
- Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Wólka Grodziska

Ich działalność głównie ukierunkowana jest w obszarze kultury, sportu, pomocy społecznej i bezpieczeństwa publicznego (ochotnicza straż pożarna).

Zasady współpracy organizacji pozarządowych z Gminą określa Roczny Program Współpracy Gminy z Organizacjami Pozarządowymi na rok 2015 oraz projekt Wieloletniego Programu Współpracy Gminy z Organizacjami Pozarządowymi na lata 2015-2018.

Ponadto Gmina Grodzisko Dolne należy do Lokalnej Grupy Działania „Ziemia Łąncucka”, działającej na prawach stowarzyszenia. Jednym z jej zadań jest pośredniczenie w rozdziale środków z Unii Europejskiej w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich w inicjatywie LEADER. Lokalna Grupa Działania ogłasza nabór wniosków, przyjmuje wnioski od beneficjentów (wnioskodawców), ocenia je pod względem zgodności z opracowaną przez siebie Lokalną Strategią Rozwoju i przekazuje do Urzędu Marszałkowskiego lub Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, który po ich weryfikacji podpisuje umowy na finansowanie złożonych projektów. W poprzednim okresie programowania funduszy UE. Oprócz Gminy Grodziska Dolne do LGD „Ziemia Łąncucka” należą następujące jednostki samorządu terytorialnego: Gmina Łącut, Gmina Białobrzegi, Gmina Żołyńia i Gmina Rakszawa.

Organizacje pozarządowe na terenie gminy realizują ważne zadanie społeczne – animują i organizują czas wolny mieszkańców. Warto tu odnotować działalność 9 jednostek OSP, które wykonując niezwykle istotne funkcje w zakresie bezpieczeństwa przeciwpożarowego i obrony cywilnej, aktywnie włączają się w życie społeczno – kulturalne gminy.

W obszarze lokalnej działalności społeczno-kulturalnej szczególnie wyróżniają się następujące podmioty:

- Stowarzyszenie Kultury i Folkloru „Grodziskie Jonki”, którego celem jest ochrona i pielęgnowanie lokalnego dziedzictwa kulturowego. Stowarzyszenie skupia zespoły artystyczne i folklorystyczne działające na terenie gminy (Orkiestra Dęta, Zespół Regionalny „Grodziszczoki”, Kapela Ludowa „Grodziszczoki”, Zespół Śpiewaczo-Obrzędowy "Leszczynka")

- Stowarzyszenie „Turki Grodziskie” – jego głównym obszarem działalności jest kultywacja lokalnych tradycji związanych z obrzędami towarzyszącymi Świątom Wielkanocnym, polegających na strażach grobowych w charakterystycznych strojach wzorowanych na XVII wiecznych tureckich mundurach. Ponadto stowarzyszenie podejmuje inne działania na rzecz ochrony lokalnego dziedzictwa kulturowego i rozwoju lokalnego.
- Stowarzyszenie „Ziemia Grodziska” – głównymi obszarami działalności jest ochrona dorobku poprzednich pokoleń, promowanie Grodziska za granicą, prowadzenie działalności wydawniczej w obszarze pamięci o dziedzictwie lokalnym. Misją Stowarzyszenia jest rozbudzanie aktywności społecznej, gospodarczej i kulturalnej na terenie gminy.
- Kluby seniora – powstałe w 2015 r. w 6 miejscowościach, mają na celu pobudzenie aktywności osób starszych, zwiększenie ich zainteresowania sprawami lokalnej społeczności, a także podniesienie atrakcyjności różnych form spędzania czasu na terenie gminy. Działalność klubów seniora wspierają jednostki organizacyjne gminy (oświatowe i kulturalne).
- Parafie Rzymsko-Katolickie, które angażują mieszkańców w działalność społeczno-kulturalną, a także aktywnie współpracują z lokalnymi stowarzyszeniami i władzami gminy. Na terenie gminy działają 4 parafie.

Na terenie gminy funkcjonują również organizacje pozarządowe, które realizują zadania z zakresu pomocy społecznej, nierzadko przy dużym współudziale gminy. W kontekście niniejszej Strategii są to organizacje będące partnerami samorządu w przeciwdziałaniu problemom społecznym:

- Stowarzyszenie Rodziców Dzieci Niepełnosprawnych w Grodzisku Dolnym prowadzące Ośrodek Rewalidacyjno - Wychowawczy (OREW) w Laszczynach. Inicjatorkami powstania ośrodka były matki niepełnosprawnych dzieci, pragnące zapewnić im możliwość dostępu do usług rehabilitacyjno-opiekuńczych. Samorząd gminny wspiera funkcjonowanie Ośrodka, który usytuowany jest w Szkole Podstawowej w Laszczynach. Ośrodek posiada odrębne wejście, posiada 6 sal edukacyjnych, gabinet logopedyczny i psychologiczny, salę rehabilitacyjną, dwie łazienki i kuchnię. Obecnie przebywa w nim 45 wychowanków. Ośrodek jest przygotowany na przyjmowanie i kształcenie osób z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, ze sprzężonymi niepełnosprawnościami, a także osób z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim. Uczniowie z upośledzeniem w stopniu umiarkowanym lub znacznym biorą udział w zajęciach edukacyjno-terapeutycznych, natomiast uczniowie z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim w zajęciach rewalidacyjno-wychowawczych. Poza tym wszyscy wychowankowie biorą udział w zajęciach logopedycznych, terapii psychologicznej, a także rehabilitacji ruchowej. Placówka umożliwia uczniom realizację obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego, obowiązku szkolnego i obowiązku nauki. Ośrodek zatrudnia 7 nauczycieli –

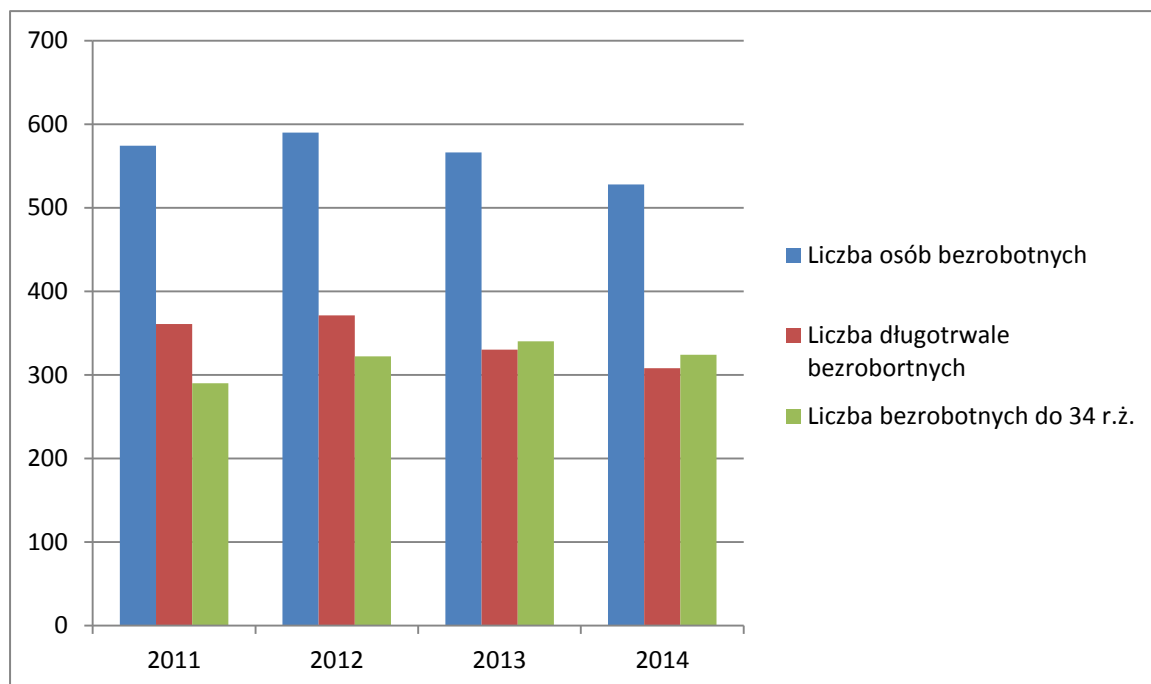
- oligofrenopedagogów, 2 logopedów, 1 psychologa, 3 fizjoterapeutów, 1 pielęgniarkę oraz pracowników obsługi i pracowników administracyjnych.
- Stowarzyszenie Misyjno-Charytatywne „Missio Misericordiae” powstało z inicjatywy Misjonarza ojca Z. Grada, pochodzącego z parafii w Grodzisku Dolnym oraz grupy osób wpierającej działalność misyjną na Madagaskarze. Głównymi celami Stowarzyszenia w obszarze pomocy społecznej jest udzielanie pomocy osobom chorym, niepełnosprawnym i potrzebującym. Stowarzyszenie aktywnie wspiera działalność misyjną, poprzez duchowy patronat, wsparcie materialne, działalność wydawniczą i edukacyjną. Ponadto jest organizatorem Regionalnego Kongresu Misyjnego.
 - Stowarzyszenie „Kobiety Gminy Grodzisko Dolne” – powołane z inicjatywy członkiń Kół Gospodyń Wiejskich. Celem organizacji jest podejmowanie i wspieranie ważnych społecznie, działań na rzecz kobiet, w szczególności: promowanie praw kobiet i partnerskiego modelu rodziny, wraz z podkreśleniem ważności pracy domowej, wspieranie kobiet samotnych, w trudnej sytuacji życiowej, niepełnosprawnych, eliminowanie stereotypowego traktowania kobiet, organizowanie spotkań szkoleniowo – doradczych na temat pozyskiwania dodatkowych źródeł dochodu dla kobiet wiejskich. Stowarzyszenie prowadzi również działania z zakresu promocji kultury regionalnej i lokalnej, wśród których warto wymienić szkolenia z zakresu agroturystyki organizowane w ramach projektu „Akademia Liderów Agroturystyki” oraz konkurs „Grodziskie jądło”.

3.9. Rynek pracy

Ograniczony dostęp do rynku pracy jest jednym z kluczowych problemów gminy. Z analizy ofert pracy dostępnych na stronie Powiatowego Urzędu Pracy, wynika, iż na dzień sporządzenia strategii nie było ani jednej oferty pracy na terenie Grodziska Dolnego. Dla porównania ofert pracy na terenie miasta Leżajsk – stolicy powiatu, w tym samym momencie było około 15.

Liczba bezrobotnych na terenie gminy na dzień 31.12.2014 wynosiła 528 os. Szczegółową charakterystykę osób bezrobotnych przedstawia poniższy wykres.

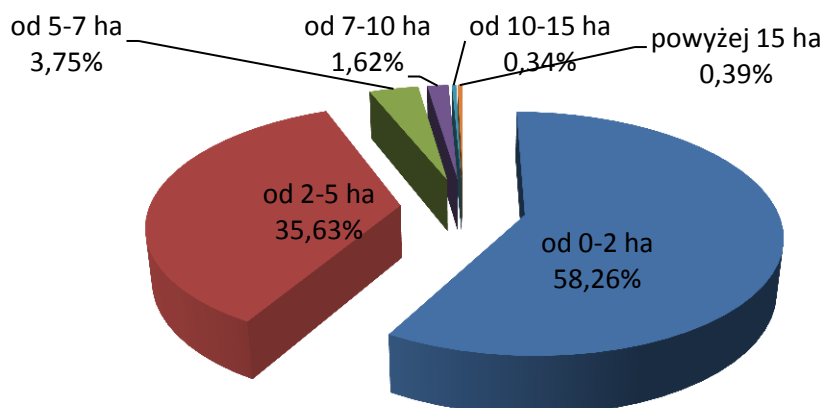
Rys. 22 – Osoby bezrobotne w Gminie Grodzisko Dolne (opracowanie własne na podst. danych PUP w Leżajsku)

Z powyższego wykresu wynika, iż problem bezrobocia dotyczy w największym stopniu osoby młode, co może powodować wysoki stopień migracji, omówiony w rozdziale 3.2.

Bezrobocie na terenie gminy jest problemem chronicznym – odnotowuje się bardzo wysoki wskaźnik osób długotrwale bezrobotnych – ponad 50% wszystkich bezrobotnych. Oczywiście, powyższe wykres ukazuje osoby bezrobotne zarejestrowane. Nie ujętym w ramy statystyczne jest problem tzw. „bezrobocia ukrytego”. Na terenie gminy działa 1785 gospodarstw rolnych, z których ponad 90% o powierzchni do 5 ha. Są to często gospodarstwa, z których rolnicy i domownicy nie są w stanie utrzymać się przez cały rok.

Rys. 23 - Struktura wielkości gospodarstw rolnych na terenie gminy w ujęciu procentowym (oprac. wł. na podstawie danych UG)

Stosunkowo niewielka jest liczba podmiotów gospodarczych na terenie gminy. Według rejestru REGON, pod koniec roku 2014 zarejestrowanych było 385 podmiotów gospodarczych, z czego ponad 80% stanowiły fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (tzw. jednoosobowa działalność gospodarcza). Na terenie powiatu leżajskiego mniejsza ilość podmiotów gospodarczych zarejestrowana jest tylko na terenie gminy Kuryłówka.

Tab. 10 - Podmioty gospodarcze (bez osób fizycznych prowadzących wyłącznie indywidualne gospodarstwa rolne) w gminach wiejskich powiatu leżajskiego (oprac. własne na podstawie rejestru REGON na dzień 31.12.2014)

JST	Ogółem	W tym								
		przedsiębiorstwa państwowe	spółki						spółdzielnie	osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą
			Razem	w tym				cywilne		
				handlowe						
				razem	akcyjne		z o.o.			
Grodzisko Dolne	385	0	13	6	0	4	6	3	310	
Leżajsk gm. miejska	1581	0	235	93	2	73	141	13	1148	
Leżajsk gm. wiejska	1008	0	53	27	0	23	26	8	847	
Kuryłówka	311	0	13	5	0	4	6	3	258	
Nowa Sarzyna	955	0	88	44	2	30	44	5	723	

Dominacja jednoosobowych działalności gospodarczych i mikroprzedsiębiorstwa ma swoje odzwierciedlenie w strukturze zatrudnienia.

Tab. 11 - Podmioty gospodarcze (bez osób fizycznych prowadzących wyłącznie indywidualne gospodarstwa rolne) według liczby pracujących (oprac. wł. wg rejestru REGON, na 31.12.2014)

Liczba zatrudnionych	razem	0-9	10-49	50-249	250-999	1000 i więcej
Ogółem	385	373	11	1	0	0
Sektor publiczny	18	14	4	0	0	0
Sektor prywatny	367	359	7	1	0	0
w tym: osoby fizyczne	310	309	1	0	0	0

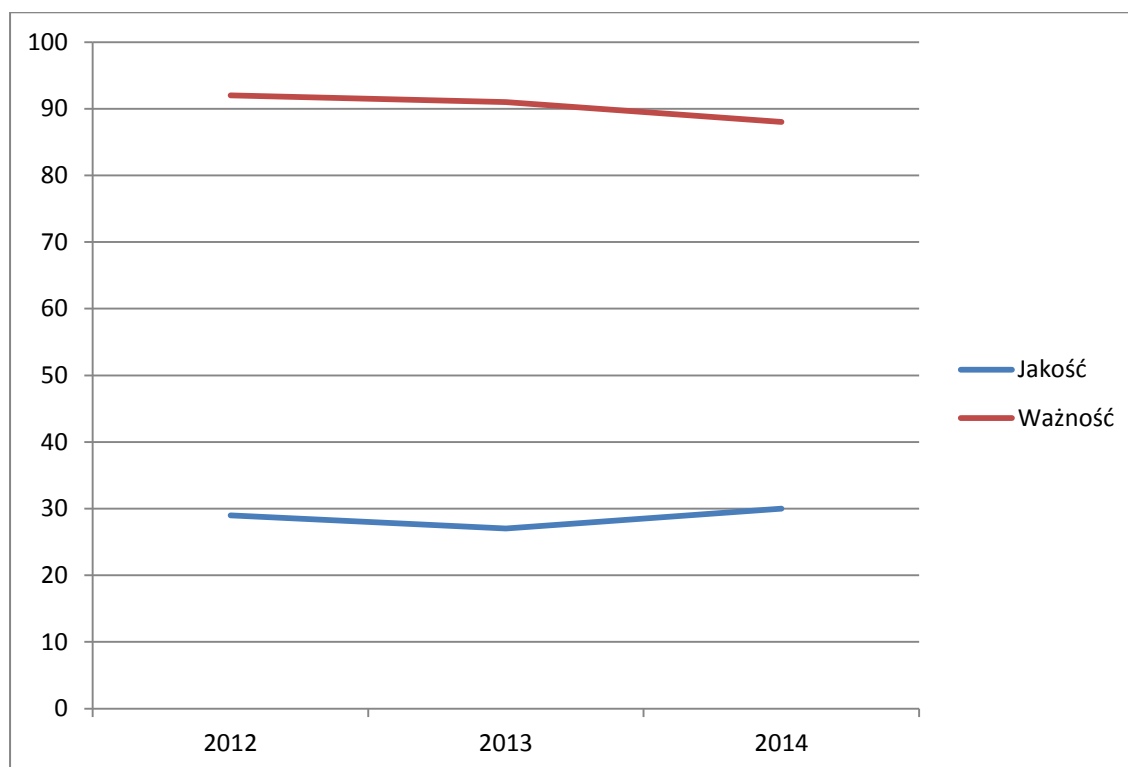
Większość podmiotów gospodarczych działa w formie zakładów usługowych i rzemieślniczych świadczących usługi w ramach produkcji rolniczej i zaspokajania potrzeb bytowych mieszkańców gminy. Według rejestru ewidencji gospodarczej gminy Grodzisko Dolne (stan na 31.12.2014) klasyfikacja podmiotów wg PKD przedstawiała się następująco:

- sekcja G (handlowe i usługowe w zakresie napraw pojazdów) – 78 podmiotów
- sekcja F (produkcyjne i budowlane) – 63 podmioty
- sekcja M (działalność profesjonalna, naukowa i techniczna) – 35 podmiotów
- sekcja C (przetwórstwo przemysłowe) – 34 firmy
- sekcja H (gastronomia, transport, gospodarka magazynowa) – 30 podmiotów

Gmina Grodzisko Dolne jest gminą typową rolniczą i rynek pracy jest zorientowany wokół usług okołorolniczych i zaspokajania potrzeb osób zatrudnionych w rolnictwie. Rynek pracy nie jest chłonny co powoduje wysokie bezrobocie wśród osób młodych, a w konsekwencji ich migrację zarobkową do większych aglomeracji w kraju i za granicą.

Wyniki ankiet prowadzonych na terenie gminy w latach 2012-14 wskazują obszar „praca” jako priorytetowy – to jest taki w którym jakość badanych zagadnień jest najniższa, a ich ważność znajduje się na najwyższym poziomie. Obszar ten wymaga zdaniem respondentów interwencji w pierwszej kolejności.

Rys. 24 – Wyniki badań ankietowych wśród mieszkańców gminy w latach 2012-14 dotyczących obszaru „praca” (opracowanie własne na podstawie danych PAS).

Zauważalny jest mocny odstęp pomiędzy potrzebą a oceną stanu funkcjonowania rynku pracy. W 2014 roku widoczny jest minimalny spadek ważności przy jednoczesnym niskim wzroście jakości.

Warto zaznaczyć, iż przeciwdziałanie bezrobociu oraz aktywizacja lokalnego rynku pracy nie jest zadaniem ustawowym gminy. Ustawodawca obowiązek ten nakłada na powiat.

3.10. Pomoc społeczna

Finansowanie pomocy społecznej odbywa się ze środków: budżetu gminy z przeznaczeniem na finansowanie zadań własnych, dotacji celowych budżetu centralnego z przeznaczeniem na realizację zadań zleconych gminie z zakresu pomocy społecznej.

Instytucjami odpowiedzialnymi za pomoc społeczną w gminie jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej i Środowiskowy Dom Samopomocy w Laszczynach. W roku 2014 w obu instytucjach łącznie zatrudnionych było 25 osób, w tym 11 w GOPS (9,8 etatów) oraz 14 w ŚDS (11,90 etatów).

Pomoc społeczna jest przyznawana osobom i rodzinom na skutek trudnej sytuacji życiowej. Poniższa tabela przedstawia powody wsparcia społecznego wraz z jej dynamiką w latach 2011-14 wśród których należy wyróżnić:

Tab. 12 – Liczba osób, którym przyznano pomoc społeczną ze względu na trudną sytuację życiową (opracowanie GOPS)

Trudna sytuacja życiowa	2011		2012		2013		2014	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie
Ubóstwo	122	450	145	578	179	687	187	683
Bezrobocie	106	395	121	503	152	579	155	582
Długotrwała lub ciężka choroba	69	215	74	265	68	219	64	198
Bezradność w sprawach opiek.-wychowawczych i prowadzenia gosp. domowego	61	224	54	207	62	250	58	216
Niepełnosprawność	49	164	54	193	61	211	53	177
Potrzeba ochrony macierzyństwa	45	280	42	267	47	293	49	307
w tym Wielodzietność	44	275	41	262	47	293	48	303
Alkoholizm	26	58	26	61	27	49	27	49
Sytuacja kryzysowa	4	14	22	117	19	72	17	81
w tym Rodziny niepełne	13	47	17	55	17	63	13	38
w tym Rodziny wielodzietne	12	73	12	73	14	83	12	69

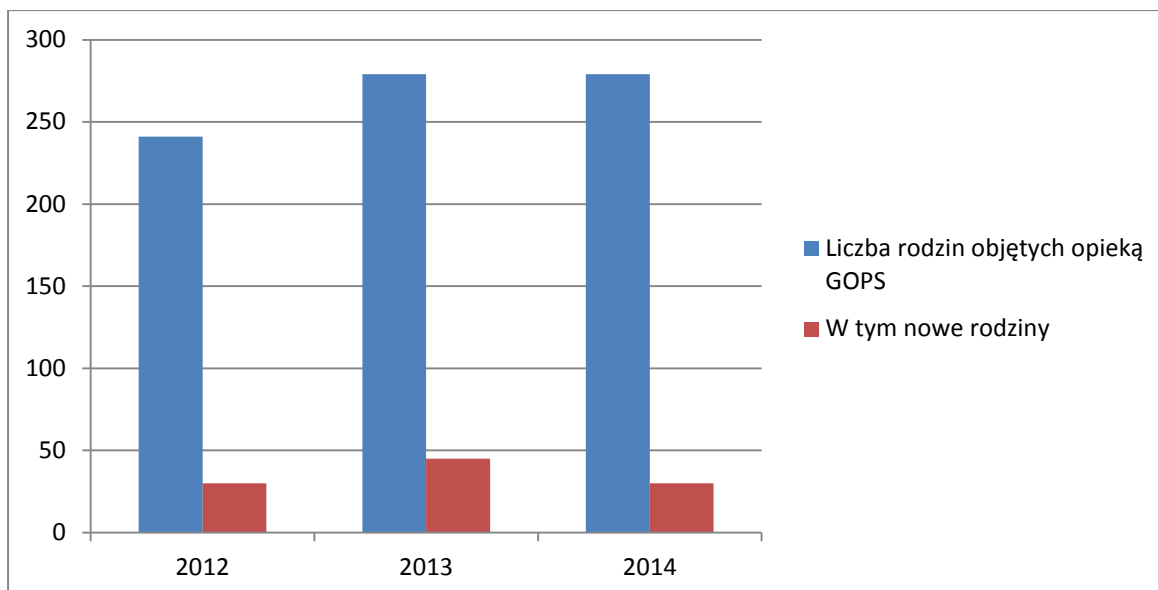
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	5	5	1	2	2	2	4	4
Bezdomność	2	2	1	1	1	1	3	6
Sieroctwo	2	9	2	6	1	3	1	3
Zdarzenie losowe	3	14	3	13	3	16	1	4
Przemoc w rodzinie	1	6	6	31	2	10	0	0
Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0	0	0	0	0	0	0
Narkomania	0	0	0	0	0	0	0	0
Trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą	0	0	0	0	0	0	0	0
Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0	0	0	0	0	0	0

Z powyższej tabeli wynika, iż głównymi powodami przyznania pomocy społecznej są:

- Ubóstwo,
- Bezrobocie,
- Ochrona macierzyństwa w tym wielodzietność,
- Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz prowadzenia gospodarstwa domowego,
- Niepełnosprawność i przewlekła choroba.

Opieką Ośrodka Pomocy Społecznej w 2014 objętych było 279 rodzin. Taka sama ilość rodzin objęta była wsparciem w roku 2013, natomiast w 2012 liczba ta była niższa o 38 rodzin. Podstawą do objęcia pomocą GOPS jest wywiad środowiskowy, który jest formą diagnozy problemów występujących w rodzinie.

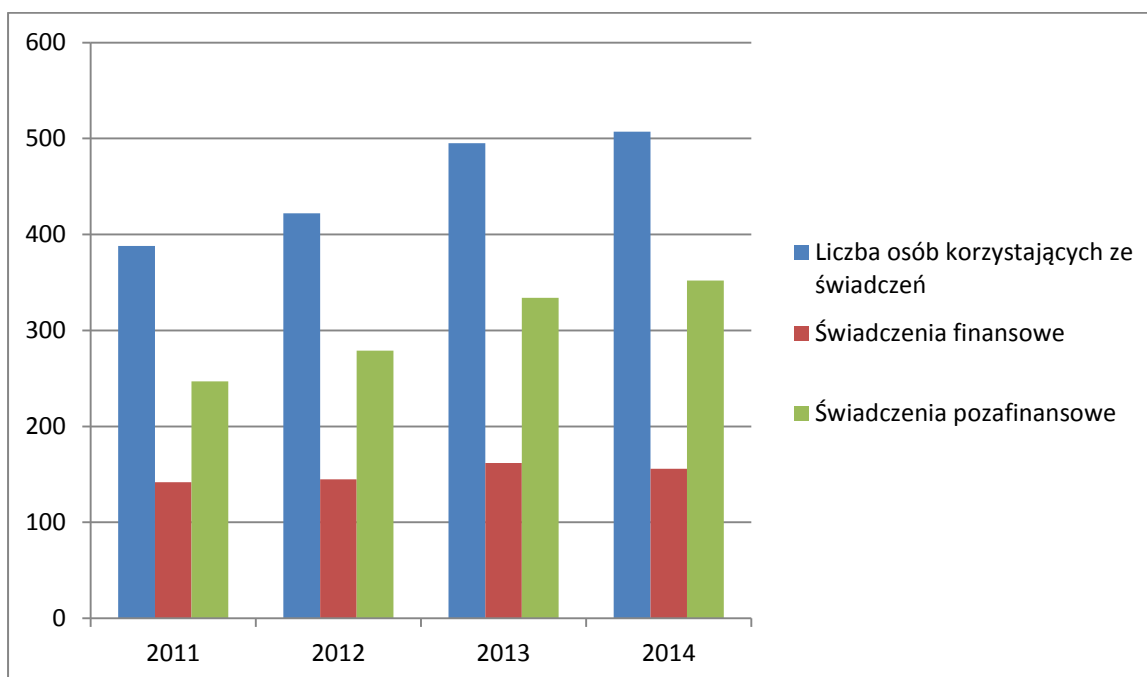
Rys. 25 – Liczba rodzin objętych opieką GOPS Grodzisko Dolne (oprac. wł. na podst. danych UG)

Jak widać na przedstawionym wykresie, zdecydowana większość rodzin jest obejmowana wsparciem na okres dłuższy niż rok czy dwa lata.

Wsparcie społeczne jest przyznawane w formie pieniężnej i niepieniężnej. Poniższy wykres prezentuje liczbę osób, którym przyznano świadczenia w latach 2011-14, z podziałem na świadczenia finansowe i pozafinansowe.

Rys. 26 - Liczba osób, którym przyznano świadczenia w latach 2011-14, z podziałem na świadczenia finansowe i pozafinansowe (oprac. własne na podst. danych GOPS)

Zauważalna jest zasadnicza przewaga świadczeń pozafinansowych, a także wzrost osób korzystających z pomocy społecznej.

Na świadczenia pieniężne składają się:

- Zasiłki rodzinne na dziecko,
- Dodatki do zasiłków rodzinnych, z tytułu:
 - Urodzenia dziecka,
 - opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego,
 - samotnego wychowywania dziecka,
 - samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych na skutek upływu ustawowego okresu jego pobierania,
 - kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego,
 - rozpoczęcia roku szkolnego,
 - podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania,
 - wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej,
- Zasiłki pielęgnacyjne przysługujący niepełnosprawnemu dziecku, osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16. roku życia, osobie, która ukończyła 75 lat,
- Świadczenia pielęgnacyjne z tytułu rezygnacji z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej przysługujące matce lub ojcu albo faktycznemu opiekunowi dziecka,
- Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka.

Spośród świadczeń pozafinansowych najczęstszymi są:

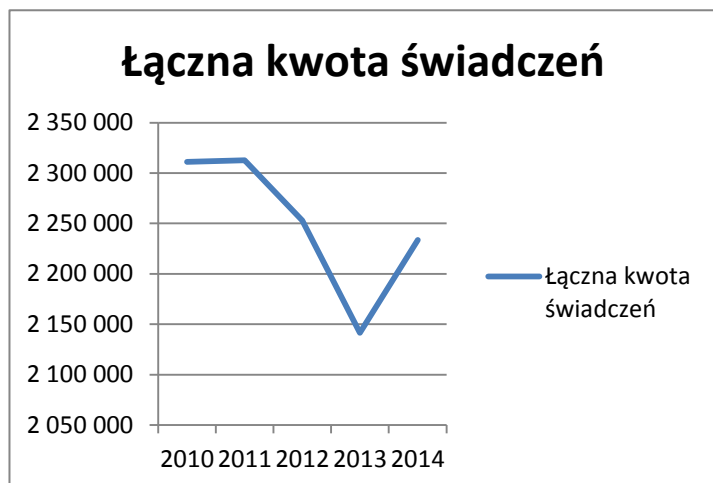
- Pomoc rzeczowa , głównie w postaci posiłku dla dzieci i młodzieży (w 2014 r. świadczenie w postaci posiłku przyznano 345 osobom , łączna kwota świadczeń wyceniona została na 211 718 zł),
- usługi opiekuńcze,
- praca socjalna,
- interwencja kryzysowa.

Poniżej przedstawiono tabelę, która szczegółowo przedstawia liczbę i wysokość świadczonej pomocy finansowej w latach 2010-14 oraz wykresy pomocnicze, które wskazują na tendencję w ilości świadczeń finansowych i wydatków związanych z nimi w okresie ostatnich pięciu lat.

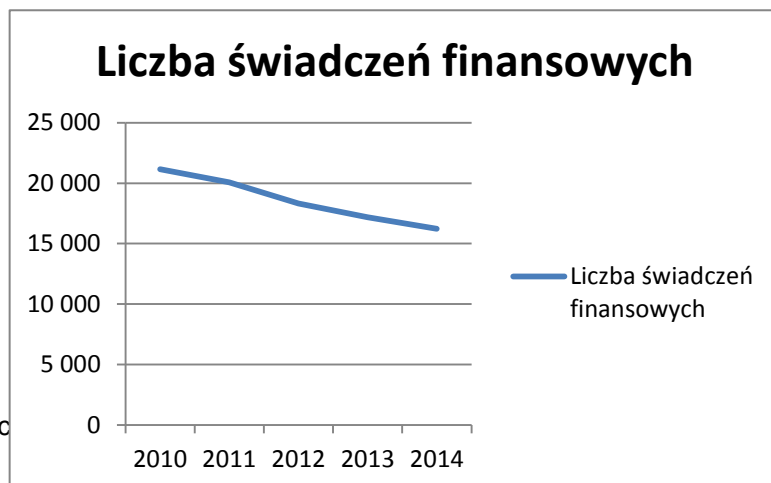
Tab. 13 - Wydatki poniesione na realizację świadczeń finansowych w latach 2010 – 2014 (oprac. wł. na podstawie danych UG)

Lata:	2010		2011		2012		2013		2014	
Wyszczególnienie	Wydatki w zł	Liczba świadczeń	Wydatki w zł	Liczba świadczeń	Wydatki w zł	Liczba świadczeń	Wydatki w zł	Liczba świadczeń	Wydatki w zł	Liczba świadczeń
Zasiłki rodzinne wraz z dodatkami	1 668 657	18 349	1 540 443	16 951	1 371 193	15 014	1 348 707	13 863	1 257 253	12 799
Zasiłki pielęgnacyjne	356 031	2 327	367 047	2 399	364 599	2 383	379 440	2 480	387 090	2 530
Świadczenia pielęgnacyjne	210 375	411	322 193	628	431 115	842	347 197	779	529 420	871
Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka	76 000	76	83 000	83	86 000	86	66 000	66	60 000	60
Razem	2 311 063	21 163	2 312 683	20 061	2 252 907	18 325	2 141 344	17 188	2 233 763	16 230

Rys. 27 – Łączna kwota świadczeń finansowych w latach 2010-14 (oprac. wł. na podstawie danych UG)

Rys. 28 – Łączna liczba świadczeń finansowych w latach 2010-14 (oprac. wł. na podstawie danych UG)

Obok świadczeń finansowych i pozafinansowych Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej prowadzi również aktywne działania nakierowane na integrację zawodową i społeczną osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Przykładowo w 2011 r. zrealizowano projekt „Czas na aktywność w Gminie Grodzisko Dolne” finansowany ze środków unijnych (Program Operacyjny Kapitał Ludzki). Uczestników projektu objęto 3 formami wsparcia :

- Trening kompetencji i umiejętności społecznych (aktywizacja społeczna),
- Trening pracy, indywidualne spotkania z doradcą zawodowym (aktywizacja zawodowa),
- szkolenia zawodowe służące podniesieniu kwalifikacji zawodowych (aktywizacja edukacyjna),
- Ponadto Beneficjenci zostali objęci kontraktami socjalnymi, w ramach którego zostali objęci wsparciem finansowym i pracą socjalną.

Zadania z zakresu wspierania osób niepełnosprawnych realizuje głównie Środowiskowy Domu Samopomocy w Laszczynach wraz z filiami w Zmysłówce i Podlesiu, a także Ośrodek Rewalidacyjno – Wychowawczy w Laszczynach prowadzony przez Stowarzyszenie Rodziców Dzieci Niepełnosprawnych w Grodzisku Dolnym (szczegółowy opis w rozdziale 3.8).

Środowiskowy Domu Samopomocy w Laszczynach jest placówką wsparcia dziennego dla osób niepełnosprawnych – z zaburzeniami psychicznymi oraz z niepełnosprawnością intelektualną, u których występuje niepełnosprawność fizyczna lub trudności adaptacyjne w środowisku rodzinnym i lokalnym, z orzeczoną stopniem niepełnosprawności głębokim, umiarkowanym lub lekkim. Placówka prowadzi głównie rehabilitację zawodową i społeczną, której celem jest poprawa i rozwój umiejętności życiowych (w tym sprawności motorycznej i psychomotorycznej) tworzenie i umacnianie relacji międzyludzkich oraz budowanie poczucia bezpieczeństwa i akceptacji. Zajęcia terapeutyczne są realizowane w następujących pracowniach:

- Pracownia kulinarna,
- Pracownia rękodzieła artystycznego,
- Pracownia plastyczna,
- Pracownia komputerowo – poligraficzna,
- Pracownia rzemiosł różnych i ochrony przeciwpożarowej,
- Sala rehabilitacji,
- Gabinet pielęgniarki.

Swoim podopiecznym ŚDS zapewnia:

- Rehabilitację społeczną i zawodową w ramach terapii zajęciowej;
- Rehabilitację ruchową;
- Niezbędną opiekę medyczną;
- Integrację ze środowiskiem;
- Dostęp do kultury i rekreacji;
- Poradnictwo dla rodzin naszych uczestników;
- Pomoc środowiskowa w ramach pracy socjalnej;
- Jeden gorący posiłek dziennie;
- Transport do i z placówki;
- Uczestnicy mają możliwość kąpieli; prania, suszenia i prasowania odzieży.

W roku 2014 liczba podopiecznych ŚDS wynosiła 50 osób. Na koniec 2013 roku opieką ŚDS objętych było 45 podopiecznych z terenu gminy Grodzisko i gmin sąsiednich. Wzrost

uczestników ŚDS wzrósł znacząco w roku 2013 (51 os.) w stosunku do roku 2012 (36 os.). Jest to efekt utworzenia filii ŚDS w Zmysłówce.

W zakresie wspierania rodzin, które mają trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, gmina wykorzystuje instrument asystenta rodziny. Obecnie zatrudniony jest 1 asystent, który swoim wsparciem obejmuje kilka rodzin (od 1 w 2012 r. do 5 w 2014 r.). Należy przyznać, iż jest w gminie jest to stosunkowo niewielki problem społeczny i efektywność pomocy w tym zakresie jest dość wysoka. W latach 2012-2014 wydano tylko 1 postanowienie sądowe dotyczące umieszczenia dzieci w systemie pieczy zastępczej.

W obszarze uzależnień od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych na terenie gminy nie zdiagnozowany jest problem uzależnienia od narkotyków. W roku 2014 zdiagnozowanych osób uzależnionych od alkoholu było 24 (dane Poradni Leczenia Uzależnień w Leżajsku).

Tab. 14– Liczba osób uzależnionych od alkoholu/narkotyków wg klasyfikacji ICD 10 (opracowanie Poradni Leczenia Uzależnień w Leżajsku)

	2010	2011	2012	2013	2014
Ilość osób uzależnionych od alkoholu (F10.2)	33	27	24	27	24
Ilość osób uzależnionych od narkotyków (F19.2)	0	0	0	0	0

Obok Poradni Leczenia Uzależnień w Leżajsku, wsparcie dla osób uzależnionych świadczy Punkt Informacyjno -Konsultacyjny dla Osób z Problemem Alkoholowym i Ich Rodzin oraz Przemocy w Rodzinie w Grodzisku Dolnym, w którym przyjmuje terapeuta leczenia uzależnień i psycholog. Z ofert Punktu korzystają nie tylko osoby uzależnione, ale również ich rodziny (współuzależnieni).

Tab. 15 – Liczba osób, które skorzystały z pomocy Punktu Informacyjno-Konsultacyjnego (oprac. wł. na podst. danych UG)

Lata	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Liczba osób	46	54	40	48	83	71

Biorąc pod uwagę powyższe dane należy stwierdzić, iż liczba osób uzależnionych od alkoholu (zdiagnozowanych, korzystających z pomocy) na terenie gminy jest niższa od średniej krajowej, która wynosi ok. 2% populacji (dane Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych). Warto dodać, iż Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

w 2014 skierowała 6 wniosków do Sądu o zastosowanie leczenia odwykowego (odpowiednio w roku 2013 – 8 wniosków, a 2012 – 5).

Kwota wydatków na alkohol w roku 2014 wynosiła łącznie 5.277.745 zł, a w przeliczeniu na 1 mieszkańca powyżej 18 roku życia – 798 zł. Wartość środków finansowych przeznaczanych na zakup alkoholu od roku 2011 systematycznie wzrasta. Dane ze sprzedaży uwiarygadniają tezę, iż osób uzależnionych o alkoholu na terenie gminy jest poniżej 1%.

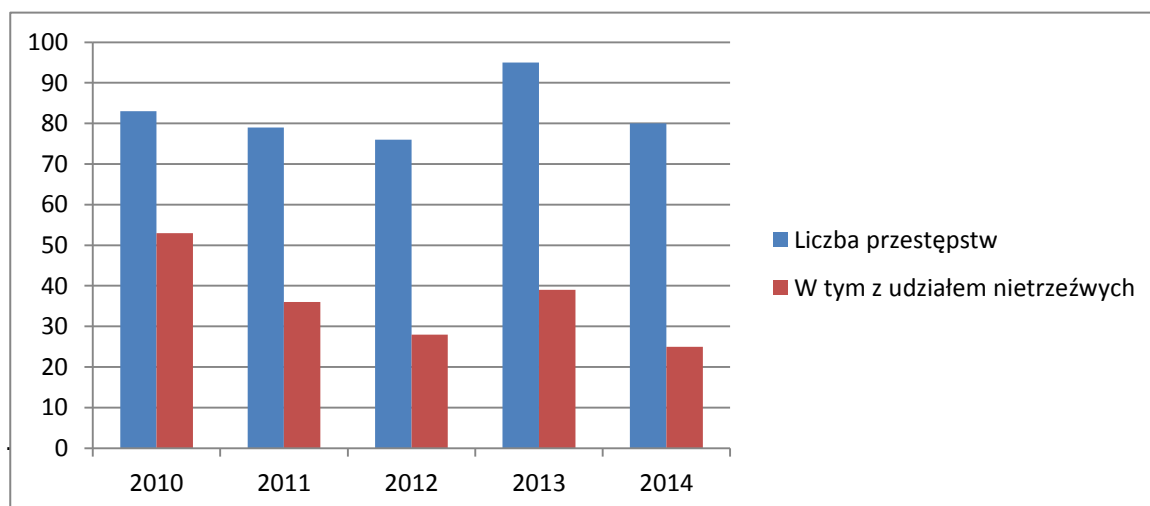
Tab. 16 – Sprzedaż alkoholu na terenie gminy w latach 2011-14 (oprac. wł. na podst. danych UG)

Lata	Łączna wartość wydatków na zakup napojów alkoholowych (wartość sprzedaży wg oświadczeń i wartość zakupu poza siecią gminną – szacunkowo ok. 30% wartości wg oświadczeń) w PLN	Liczba mieszkańcó w powyżej 18 r.ż.	Łączna wartość wydatków na zakup napojów alkoholowych w przeliczeniu na 1 mieszkańca pow. 18 r.ż. w PLN	Wzrost % do roku poprzedniego
2011	4.204.968	6563	640	-6,85%
2012	4.421.362	6605	669	4,89%
2013	4.910.642	6620	741	9,96%
2014	5.277.745	6613	798	7,47%

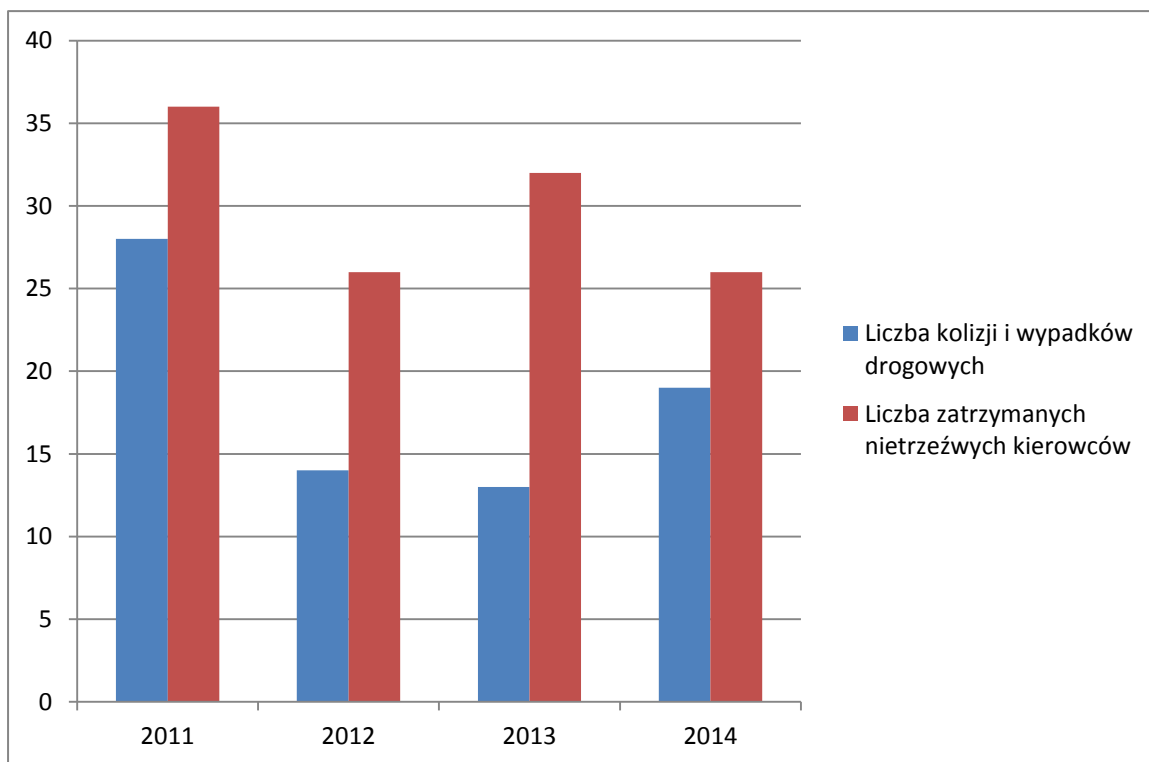
Warto dodać, iż sprzedaż alkoholu na terenie gminy prowadzi 20 punktów detalicznych oraz 15 gastronomicznych (w tym 10 sezonowych).

Pomimo stosunkowo niskiego problemu uzależnień w gminie, należy zauważyć, iż osoby uzależnione stanowią zagrożenie dla porządku publicznego. Liczba przestępstw popełnianych przez osoby nietrzeźwe stanowi znaczną odsetek wszystkich popełnianych przestępstw na terenie gminy. Również ilość zatrzymanych kierowców będących pod wpływem alkoholu lub innych środków psychoaktywnych jest wyższa niż liczba wypadków i kolizji drogowych.

Rys. 29 – Liczba przestępstw na terenie gminy z udziałem osób nietrzeźwych w latach 2010-14 (oprac. wł. na podst. danych UG)

Rys. 30 – Liczba zatrzymanych nietrzeźwych kierowców w stosunku do liczby wypadków i kolizji drogowych w latach 2010-14 (oprac. wł. na podst. danych UG)

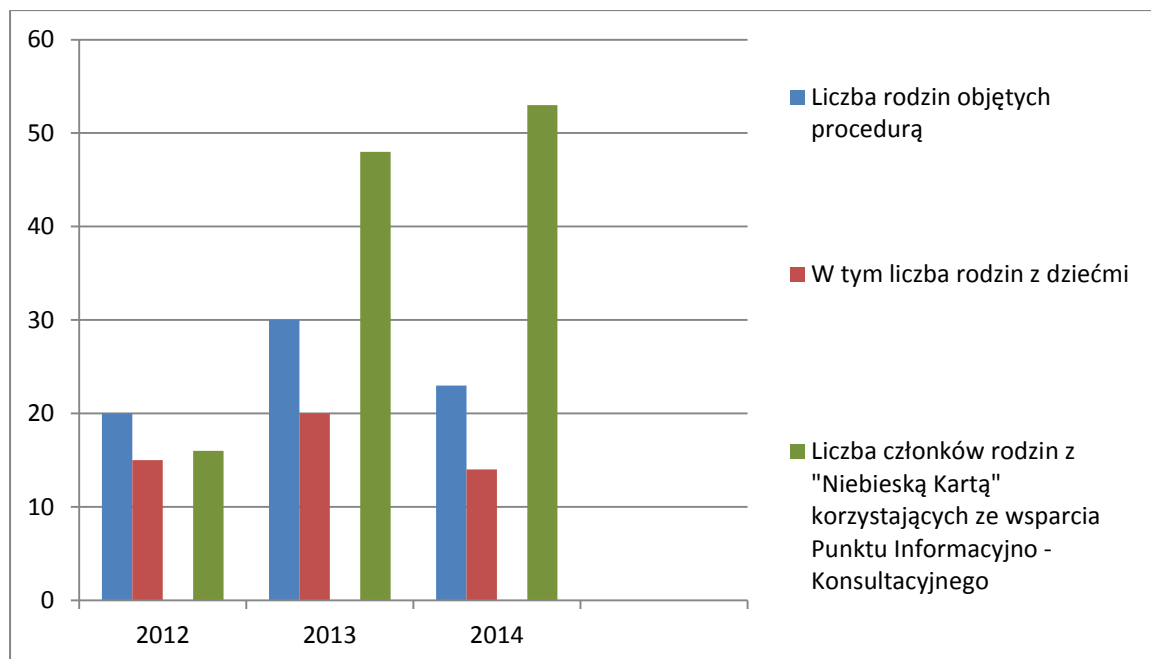
Jak wynika z danych Punktu Informacyjno-Konsultacyjnego, znaczną część klientów stanowią ofiary przemocy rodzinnej, w której jeden z członków jest uzależniony od alkoholu

Tab.17 – Liczba osób – ofiar przemocy domowej, które skorzystały z pomocy Punktu Informacyjno-Konsultacyjnego (oprac. wł. na podst. danych UG)

Lata	2012	2013	2014
ofiary przemocy (liczba osób ogółem)	16 (48)	48 (83)	53 (71)

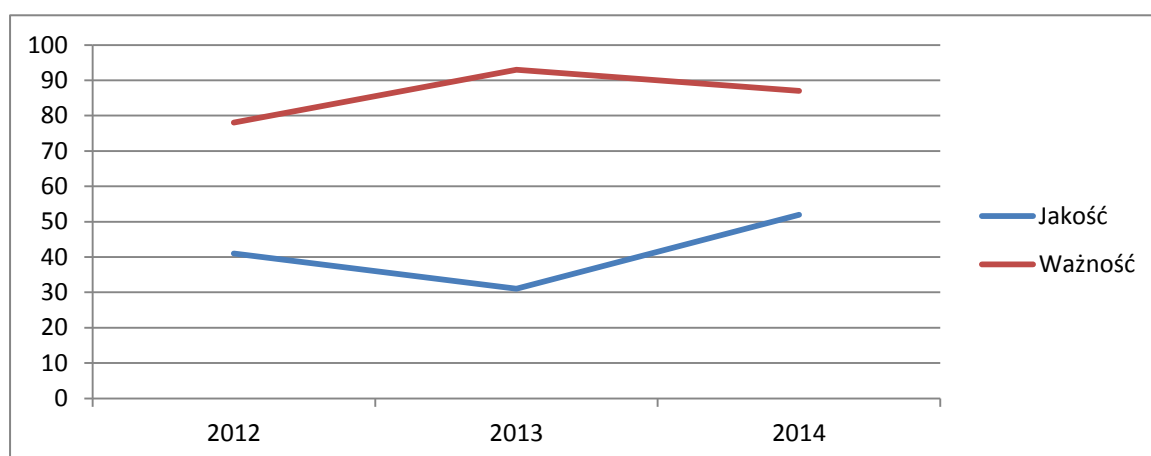
Rodziny szczególnie dotknięte przemocą domową obejmowane są procedurą „Niebieskiej Karty”. Jednocześnie zauważalny jest wzrost liczby członków tych rodzin, którzy korzystają z Punktu Informacyjno – Konsultacyjnego. Z analizy poniższego zestawienia wynika, iż profesjonalnym wsparciem obejmowana jest coraz większą ilość członków rodzin dotkniętych zjawiskiem przemocy domowej. Wskazuje na to znacznie wyższy wskaźnik „liczby członków rodzin z „Niebieską Kartą: korzystających ze wsparcia Punktu Informacyjno – Konsultacyjnego” w stosunku do wskaźnika „liczba rodzin objętych procedurą”. Jednocześnie zauważalny jest pozytywny trend. Objęcie profesjonalną pomocą większej ilości członków rodziny koreluje z spadkiem zastosowania procedury „Niebieskiej Karty”.

Rys. 31 – Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskiej Karty” w stosunku do liczby osób korzystających ze wsparcia Punktu Informacyjno – Konsultacyjnego (opracowanie własne na podst. danych UG)

Wyniki ankiet prowadzonych na terenie gminy w latach 2012-14 wskazują obszar „wsparcie społeczne” jako o zaniżonej jakości – to jest taki w którym jakość została oceniona na niskim poziomie, jednak nie są one zbyt ważne dla respondentów, w związku z tym interwencja może być odwleczona w czasie.

Rys. 32 – Wyniki badań ankietowych wśród mieszkańców gminy w latach 2012-14 dotyczących obszaru „wsparcie społeczne” (opracowanie własne na podstawie danych PAS).

Warto zauważyć, że od 2014 r. widoczny jest wzrost wskaźnika jakości w obszarze „wsparcie społeczne”, co wpływa na zmniejszenie dysonansu pomiędzy oboma wskaźnikami.

4. Analiza SWOT

Na podstawie analizy danych zastanych, badań ankietowych i w powiązaniu z konsultacjami z przedstawicielami gminy sformułowana została poniższa tabela stanowiąca podsumowanie kwestii uznanych za istotne w dziewięciu kluczowych obszarach strategii:

- Demografia
- Ochrona zdrowia
- Oświata
- Kultura
- Sport i rekreacja
- Bezpieczeństwo
- Organizacje społeczne
- Rynek pracy
- Pomoc społeczna

Tab. 18 – Analiza SWOT Gminy Grodzisko Dolne

	MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
Demografia	<ul style="list-style-type: none">▪ Duży odsetek mieszkańców w wieku produkcyjnym	<ul style="list-style-type: none">▪ Ujemny przyrost naturalny
Ochrona zdrowia	<ul style="list-style-type: none">▪ Realizacja programów profilaktyczno-edukacyjnych▪ Dobrze funkcjonujące przychodnie lekarza rodzinnego▪ Współpraca międzysektorowa w zakresie profilaktyki zdrowia	<ul style="list-style-type: none">▪ Duża odległość placówek zdrowotnych dla znacznej części mieszkańców▪ Brak opieki specjalistycznej
Oświata	<ul style="list-style-type: none">▪ Duża liczba szkół podstawowych, w tym prowadzonych przez stowarzyszenia▪ Duża liczba przedszkoli i oddziałów przedszkolnych▪ Duża liczba uczniów▪ Wzrost liczby przedszkolaków▪ Dobry stan placówek szkolnych i infrastruktury	<ul style="list-style-type: none">▪ Wysokie nakłady na oświatę▪ Uzależnienie od dotacji i subwencji▪ Niedostateczna promocja lekcji robotyki w skali powiatu i województwa▪ Brak żłobków

	<p>edukacyjnej</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Gminny Program Stypendialny ▪ Realizacja projektów dot. wspierania umiejętności młodzieży ▪ Lekcje z zakresu robotyki – międzynarodowe sukcesy uczniów oraz pracownia techniki i robotyki ▪ Wysoka ocena jakości kształcenia wśród mieszkańców 	
Kultura	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Duża ilość imprez kulturalnych ▪ Wysoka frekwencja uczestników wydarzeń kulturalnych ▪ Duża ilość zespołów artystycznych i kół (w tym klub seniora) ▪ Aktywna działalność GOK ▪ Pozyskiwanie środków zewnętrznych na infrastrukturę ▪ Bogata oferta biblioteki gminnej ▪ Wysoki stopień czytelnictwa 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Brak atrakcyjnej oferty kulturalnej dla młodzieży ▪ Brak imprez kulturalnych o zasięgu ponadgminnym
Sport i rekreacja	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Duża ilość kół rekreacyjnych ▪ Duża ilość członków klubów sportowych ▪ Dobra infrastruktura sportowa (np. Stadion LKS Grodziszczanka) ▪ Szlaki rowerowe ▪ Naturalne miejsca rekreacyjne (Zmysłowski Park Krajobrazowy, Zalew Czyste) ▪ Liczne imprezy sportowe (w tym o zasięgu powiatowym i wojewódzkim) ▪ Współpraca gminy z lokalnymi 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Niedostateczne wykorzystanie potencjału Parku Krajobrazowego i Zalewu ▪ Brak oferty dla osób w sile wieku i osób starszych ▪ Niedostateczna organizacja rekreacji rowerowej (niewłączenie ścieżek w Szlak Rowerowy Polski Wschodniej, brak rajdów rowerowych) ▪ Słabe oznaczenie szlaku rowerowego

	organizacjami w zakresie pozyskiwania środków finansowych	
Bezpieczeństwo	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Funkcjonowanie posterunku policji na terenie gminy ▪ Duża ilość i dobra sieć OSP, w tym część włączona do Krajowego Systemu ▪ Modernizacja infrastruktury i sprzętu pożarniczego ▪ Niski poziom ciężkich przestępstw ▪ Wysokie zaufanie społeczne ▪ Mała społeczność 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Niskie koszty po stronie budżetu gminy ▪ Duży stopień wykroczeń, kolizji i wypadków drogowych ▪ Wysoka ilość przestępstw z udziałem osób uzależnionych ▪ Duża ilość nietrzeźwych kierowców
Organizacje społeczne	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Duża ilość organizacji pozarządowych ▪ Duża aktywność organizacji w obszarze pomocy społecznej (OREW), oświaty (szkoły), kultury i sportu ▪ Udział gminy w Lokalnej Grupie Działania ▪ Dostępność lokali wykorzystywanych na cele aktywizacji społecznej (świetlic, klubów seniora, miejsc spotkań itp.) ▪ Działające w gminie kluby seniorów ▪ Wdrożone standardy współpracy administracji z organizacjami pozarządowymi ▪ Wieloletni Plan Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi ▪ Realizacja projektów we współpracy międzysektorowej ▪ Udostępnienie infrastruktury gminy i OSP na działalność NGO 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Mała różnorodność działań sektora NGO ▪ Brak ośrodka wsparcia dla organizacji pozarządowych (rolę tę pełnią często pracownicy UG) ▪ Niska działalność organizacji w zakresie ponadgminnym, w tym międzynarodowym

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Aktywność parafii 	
Rynek pracy	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Relatywnie mniejsza stopa bezrobocia rejestrowanego w porównaniu z powiatem i województwem ▪ Obecność w powiecie dużych zakładów z branży przetwórstwa spożywczego ▪ Mała przedsiębiorczość – wysoki wskaźnik jednoosobowych działalności gospodarczych ▪ Wyraźnie wyższe zatrudnienie w sektorze prywatnym ▪ Pośrednia stymulacja rynku pracy przez gminę poprzez pozyskanie ogromnych środków finansowych na projekty i inwestycje (ponad 34 mln zł w latach 2007-14) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Duży wskaźnik bezrobocia w całym regionie (powiat i województwo) ▪ Liczna grupa długotrwale bezrobotnych ▪ Wysokie bezrobocie wśród ludzi młodych ▪ Niski wskaźnik liczby podmiotów prowadzących działalność gospodarczą w przeliczeniu na tysiąc mieszkańców ▪ Dominacja „nierentownych” gospodarstw rolnych (ponad 90% do 5 ha) ▪ Problem „ukrytego bezrobocia ▪ Brak instytucji otoczenia biznesu wspierających lokalnych przedsiębiorców ▪ Wielu mieszkańców utrzymujących się z niezarobkowych źródeł utrzymania ▪ Niska chłonność lokalnego rynku pracy ▪ Niestabilność sektora rolniczego ▪ Wysoka zależność działalności innych branż od sektora rolniczego ▪ Brak ofert pracy na terenie gminy ▪ Mała liczba ofert pracy w powiecie
Pomoc społeczna	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wykwalifikowana kadra GOPS i ŚDS ▪ Dobre funkcjonowanie ŚDS ▪ Wzrost uczestników ŚDS (w 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Siedziba GOPS wymagająca remontu ▪ Wysoka ilość korzystających z pomocy społecznej ze

	<p>tym z gmin ościennych)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Minimalny problem bezdomności i sieroctwa ▪ Brak osób uzależnionych od narkotyków ▪ Wysoki wskaźnik świadczeń pozafinansowych ▪ Szeroki wachlarz świadczeń finansowych i pozafinansowych ▪ Realizacja projektów dot. integracji społecznej i zawodowej przez GOPS ▪ Realizacja zadań pomocy społecznej przez organizacje pozarządowe (OREW) ▪ Dobre wsparcie rodzin w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych ▪ Funkcjonowanie Punktu Informacyjno-Konsultacyjnego dla Osób z Problemem Alkoholowym i Ich Rodzin oraz Przemocy w Rodzinie ▪ Spadek liczby rodzin z procedurą „Niebieskiej Karty” ▪ Niższy niż w populacji odsetek osób uzależnionych od alkoholu 	<p>względu na ubóstwo i bezrobocie</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Długi okres pozostawania rodzin pod opieką OPS ▪ Wysokie nakłady na opiekę społeczną ▪ Niedostosowanie obiektów użyteczności publicznej do potrzeb osób niepełnosprawnych ▪ Możliwy brak pogłębionej diagnozy społecznej w kwestii uzależnienia i przemocy domowej ▪ Niedostateczna liczba miejsc w ŚDS i OREW w stosunku do potrzeb ▪ Brak ZAZ ▪ Brak Domu Opieki nad Osobami Starszymi
	SZANSE	ZAGROŻENIA
Demografia	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Imigracja osób z terenów wielkomiejskich (głównie w wieku poprodukcyjnym i przed produkcyjnym) ▪ Rozwój oferty gminnej dla osób starszych ▪ Migracja osób w wieku 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Rosnąca liczba osób starszych ▪ Niższa dzietność ▪ Rosnąca emigracja z terenu gminy, głównie młodzieży i osób w wieku produkcyjnym ▪ Spadek liczby ludności

	<p>produkcyjnym z krajów ościennych (Ukraina, Białoruś)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Rosnąca liczba osób wymagających opieki ▪ Problemy z integracją kulturową, związane np. z napływem obcokrajowców z innych kręgów kulturowych
Ochrona zdrowia	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Rozwój programów finansowych dot. profilaktyki zdrowia ▪ Rozwój oferty usług medycznych świadczonych przez placówki opieki zdrowotnej ▪ Powstanie nowych placówek opieki zdrowotnej 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Rosnąca potrzeba specjalistów ▪ Wzrost zapotrzebowania na usługi medyczne ▪ Brak kontraktacji NFZ z poradniami
Oświata	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Specjalizacja edukacyjna w zakresie robotyki (Centrum Robotyki Szkolnej) ▪ Rozwój internetu szerokopasmowego ▪ Przyciąganie uczniów z obszaru powiatu i województwa ▪ Dalszy rozwój infrastruktury szkolnej i przedszkolnej ▪ Pozyskanie zewnętrznego finansowania na rozwój infrastruktury i oferty edukacyjnej ▪ Współpraca stypendialna z sektorem biznesu 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Malejąca liczba uczniów ▪ Zmniejszenie wysokości dotacji i subwencji ▪ Odpływ kadry nauczycielskiej i uczniów
Kultura	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wykorzystanie środków unijnych na dalszy remont infrastruktury i rozwój oferty kulturalnej ▪ Promocja w skali województwa i kraju Parady Straży Wielkanocnych „Turki” ▪ Informatyzacja / digitalizacja 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zmniejszenie środków finansowych ▪ Malejąca liczba imprez i uczestników ▪ Zmniejszenie poziomu czytelnictwa

	oferty bibliotecznej	
Sport i rekreacja	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej ▪ Rozwój oferty sportowo-rekreacyjnej (rajdy rowerowe, maratony) ▪ Uczynienie z Zalewu miejsca wypoczynku o charakterze ponadgminnym ▪ Rozwój sportów wodnych ▪ Sukcesy gminnych klubów w skali kraju i województwa ▪ Pozyskiwanie sponsorów i dotacji zewnętrznych 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Malejąca liczba członków klubów sportowych i rekreacyjnych ▪ Stopniowe niszczenie ścieżek rowerowych ▪ Zanieczyszczenie Zalewu
Bezpieczeństwo	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Pozyskanie środków finansowych na wsparcie jednostek pożarniczych ▪ Rozwój programów przeciwdziałania uzależnieniom od substancji psychoaktywnych ▪ Programy edukacyjne z zakresu obrony cywilnej ▪ Inwestycje drogowe ▪ Rozwój poradnictwa prawnego 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wzrost ilości interwencji domowych ▪ Wzrost wypadków i kolizji drogowych ▪ Likwidacja Posterunku Policji lub ograniczenie patroli ▪ Niefektywność procedury „Niebieskiej karty” ▪ Rozwój przestępczości związanej z problemami społecznymi (np. uzależnienia)
Organizacje społeczne	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Realizacja projektów przez organizacje pozarządowe ▪ Tworzenie partnerstw o charakterze ponadgminnym ▪ Współpraca z biznesem ▪ Współfinansowanie przez gminę projektów realizowanych przez organizację w ramach tzw. „wkładu własnego” ▪ Rozwój kontraktowania usług społecznych 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ „Folkloryzacja” działań organizacji pozarządowych ▪ Brak stabilności finansowej organizacji ▪ Niska aktywność obywatelska
Rynek pracy	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Rozwój specjalistycznych 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zwiększająca się migracja

	<p>gospodarstw rolnych produkujących na potrzeby lokalne</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Scalanie gruntów szansą na rozwój rolnictwa ▪ Możliwość sprzedaży wyrobów przetwórstwa rolniczego przez małe gospodarstwa bez konieczności rejestrowania działalności gospodarczej ▪ Pozytywne oddziaływanie terenów „Doliny lotniczej” pod warunkiem jej rozwoju w sferze społecznej i ekonomicznej (jako miejsca pracy dla wielu mieszkańców gminy) ▪ Obecność Specjalnej Strefy Ekonomicznej oraz Parku Przemysłowego w Leżajsku pod warunkiem jej rozwoju ▪ Szansa na rozwój branży magazynowej z racji bliskości autostrady A4 ▪ Szansa na wspólne działania wraz innym samorządami gminnymi i powiatem leżajskim w zakresie rozwoju lokalnego rynku pracy ▪ Osiedlanie się ludności napływowej – dywersyfikacja źródeł dochodów mieszkańców ▪ Aktywność organizacji pozarządowych w zakresie realizacji projektów dot. aktywizacji zawodowej ▪ Wzrost lokalnych wykonawców w realizacji projektów 	<p>zarobkowa</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Rozluźnianie więzi rodzinnych (problem tzw. „eurosierot”) ▪ Klęski przyrodnicze znacząco obniżające dochód w sektorze rolniczym ▪ Ryzyko upadku działających w okolicy zakładów z branży przetwórstwa spożywczego ▪ Dalsza deindustrializacja regionu
--	--	---

	<p> europejskich</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Rozbudowa infrastruktury instytucji pomocy społecznej ze środków zewnętrznych ▪ Realizacja projektów z zakresu integracji społecznej i zawodowej ▪ Możliwość skorzystania z programów wsparcia dla seniorów (Senior Plus, Wigor) ▪ Powstanie ZAZ ▪ Rozbudowa ŚDS i OREW ▪ Gmina jako lider w pomocy społecznej dla osób niepełnosprawnych i osób starszych ▪ Przyciąganie klientów instytucji pomocy społecznej z gmin ościennych ▪ Dofinansowanie ze środków krajowych (np. PFRON) ▪ Rozwój kadry ▪ Wzrost dochodów mieszkańców ▪ Rozwój aktywnych i środowiskowych form wsparcia (poradnictwo, asystentura) ▪ Rozwój programów edukacyjno-informacyjnych skierowanych do młodzieży i kobiet 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Rosnąca liczba osób niepełnosprawnych i wymagających opieki ▪ Coraz więcej osób starszych pozostających bez opieki ▪ Wzrost uzależnień od substancji psychoaktywnych i uzależnień behawioralnych, głównie wśród młodzieży ▪ Wzrost wydatków na pomoc społeczną, w tym na utrzymanie mieszkańców gminy w pozagminnych ośrodkach pomocowych (np. DPS)
Pomoc społeczna		

5. Wizja i prognoza zmian

Wizja Strategii w Gminie Grodzisko Dolne opiera się na prognozie zmian społecznych w latach 2015 – 2020.

W tym okresie sytuacja demograficznie może znacznie się zmienić – nastąpi wzrost osób starszych, przy spadku liczby dzieci i młodzieży. Wraz ze starzeniem się populacji wzrasta liczba osób niepełnosprawnych. Oznacza to potrzebę rozwoju form wsparcia dla osób w wieku senioralnym, jak również niepełnosprawnych i przewlekle chorych, głównie w formie ŚDS, OREW i ZAZ oraz klubów seniora. Równocześnie gminny system opieki zdrowotnej powinien zostać wzmocniony o opiekę specjalistyczną i programy profilaktyczne

Mniejsza liczba uczniów powodować będzie potrzebę ograniczania liczby szkół. Obniży to dostępność oświaty. Przeciwdziałać temu zjawisku może być wzrost jakości kształcenia w szkołach. Niezwykle ważne jest dostosowanie kształcenia do wyzwań świata społecznego. W tym aspekcie istotne jest wdrażanie innowacji w edukacji – takich jak np. utworzenie Centrum Robotyki, które powinno przyciągać będzie uczniów spoza gminy.

Jednocześnie aby przeciwdziałać migracji do aglomeracji miejskich należy rozwinąć usługi w zakresie kultury, sportu i rekreacji, które będą zaspokajać potrzeby mieszkańców w tych obszarach. Istotne aby wydarzenia kulturalno - sportowe były realizowane w sposób atrakcyjny, tak aby przyciągały mieszkańców innych JST i stawały się imprezami rozpoznawalnymi w skali województwa, a może nawet kraju. Jednocześnie ważna jest promocja i rozwój walorów rekreacyjnych gminy – zarówno naturalnych (park krajobrazowy, zalew), jak i tworzonych w oparciu o zasoby środowiskowe (szlak rowerowy).

Podniesienie jakości usług społecznych, zdrowotnych, edukacyjnych, kulturalno-sportowo-rekreacyjnych może być istotnym czynnikiem napływu osadniczego ludności miejskiej. Warto podkreślić, iż Grodzisko Dolne jest oddalone o ok. 45 km od stolicy województwa – Rzeszowa oraz 35 km od międzynarodowego portu lotniczego Jasionka i autostrady A4. Migracja wewnętrzna do gminy może być szansą na zmianę rynku pracy, poprzez m.in. dywersyfikację źródeł dochodów mieszkańców, a co za tym uniezależnienie lokalnego sektora handlu i usług od rolnictwa, które jest i będzie istotną gałęzią gminnej gospodarki. Drugą szansą na rozwój lokalnego rynku pracy są zmiany na poziomie makro (dolina lotnicza, strefa ekonomiczna).

Dla właściwego dostosowania polityki społecznej do zachodzących zmian ważna jest ścisła współpraca z organizacjami pozarządowymi i aktywność obywatelska.

Utrzymanie i rozwój zaufania społecznego oraz tożsamości wspólnoty są istotnym czynnikiem ograniczania zagrożeń dla bezpieczeństwa i rodziny – takich jak przemoc domowa czy uzależnienia od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych. Analizując powyższe zagrożenia, wydaje się, że poziom przemocy w rodzinie nie będzie w najbliższych latach wzrastał, jednak wysokie jest prawdopodobieństwo wzrostu ryzyka uzależnień. W związku z powyższym gmina powinna wykazać aktywność w diagnozowaniu i rozwiązywaniu problemów rodzinnych. Pomocny w tym będzie wzrost świadomości społecznej dot. problematyki przemocy i nałogów.

System opieki nad dzieckiem pozbawionym właściwej opieki rodziców winien dalej rozwijać się zgodnie z potrzebami społecznymi, czyli m.in. proponować działania profilaktyczne i osłonowe dla rodzin niewydolnych wychowawczo, tak by jak najdłużej utrzymać dziecko w środowisku rodzinnym.

Realizacja celów określonych w strategii powinna być jak najbardziej przejrzysta i realizowana w kooperacji ze wszystkimi zainteresowanymi instytucjami i odbiorcami.

6. Cele i działania

W oparciu o przeprowadzoną diagnozę i prognozę zmian, określono 4 cele strategiczne dotyczące zapobiegania i rozwiązywania problemów społecznych na terenie Gminy Grodzisko Dolne:

CEL 1 – Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób starszych, niepełnosprawnych i przewlekle chorych

CEL 2 – Rozwój edukacji, kultury, sportu i rekreacji

CEL 3 – Bezpieczeństwo i wsparcie rodziny

CEL 4 – Wspieranie aktywności społecznej i zawodowej

W ramach poniższej tabeli, do każdego celu strategicznego przyporządkowano cele operacyjne, kierunki działań, instytucje zaangażowane, okres realizacji i wskaźniki realizacji celu.

Tab. 19 – Cele strategiczne i operacyjne w zakresie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Grodzisko Dolne na lata 2015-2020

CEL 1 – Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób starszych, niepełnosprawnych i przewlekle chorych				
Cel operacyjny	Kierunki działań	Instytucje zaangażowane	Okres realizacji	Wskaźniki
Zwiększenie dostępności usług społecznych dla osób starszych i niepełnosprawnych	Rozbudowa Środowiskowego Domu Samopomocy	GOPS, ŚDS, UG	2015 – 2020	<ul style="list-style-type: none"> ▪ liczba miejsc ▪ liczba uczestników, w tym spoza gminy, ▪ liczba kadry specjalistycznej
	Rozbudowa OREW w Laszczynach	OREW, UG, GOPS	2015 – 2020	<ul style="list-style-type: none"> ▪ liczba miejsc ▪ liczba uczestników, w tym spoza gminy ▪ liczba kadry specjalistycznej
	Utworzenie Dziennego Domu Opieki nad	UG, GOPS, NGO's	2015 – 2020	<ul style="list-style-type: none"> ▪ liczba miejsc ▪ liczba uczestników, w

	Osobami Starszymi			tym spoza gminy <ul style="list-style-type: none"> liczba kadry specjalistycznej
	Likwidacja barier architektonicznych	UG, GOPS, NGO's	2015 – 2020	<ul style="list-style-type: none"> liczba przeprowadzonych prac remontowo – budowlanych liczb instytucji, które usunęły bariery
Rehabilitacja, aktywizacja i integracja społeczno - zawodowa osób starszych i niepełnosprawnych	Utworzenie Zakładu Aktywności Zawodowej	UG, GOPS, NGO's	2015 – 2020	<ul style="list-style-type: none"> liczba miejsc liczba uczestników, w tym spoza gminy liczba oferowanych produktów lub usług liczba kadry specjalistycznej
	Rozwój zajęć rehabilitacyjnych	UG, GOPS, NGO's, ZOZ-y	2015 – 2020	<ul style="list-style-type: none"> liczba zajęć rehabilitacyjnych na terenie gminy liczba uczestników zajęć rehabilitacyjnych liczba kadry rehabilitacyjnej
	Rozwój form aktywności społecznej	UG, GOPS, GOK, OSP, NGO's	2015 – 2020	<ul style="list-style-type: none"> liczba klubów aktywności społecznej (np. klub seniora) liczba uczestników klubów liczba imprez integracyjnych

				(kulturalnych sportowych, etc.) <ul style="list-style-type: none"> ▪ liczba uczestników imprez
--	--	--	--	--

CEL 2 – Rozwój edukacji, kultury, sportu i rekreacji

Cel operacyjny	Kierunki działań	Instytucje zaangażowane	Okres realizacji	Wskaźniki
Wzrost jakości kształcenia	Utworzenie Centrum Robotyki	UG, szkoły, NGO's	2015 – 2020	<ul style="list-style-type: none"> ▪ liczba uczestników zajęć w Centrum Robotyki, w tym spoza gminy ▪ liczba godzin zajęć w Centrum ▪ Liczba kadry edukacyjnej
	Podniesienie kompetencji kadry nauczycielskiej	UG, szkoły, NGO's	2015 – 2020	<ul style="list-style-type: none"> ▪ liczba nauczycieli korzystających z dodatkowych kursów i szkoleń ▪ wyniki egzaminów przedmiotowych ▪ liczba nauczycieli mianowanych i dyplomowanych
	Rozwój zajęć pozalekcyjnych, w tym z zakresu	UG, szkoły, NGO's	2015 – 2020	<ul style="list-style-type: none"> ▪ liczba godzin pozalekcyjnych, w tym

	przedsiębiorczości			<ul style="list-style-type: none"> fakultatywnych i wyrównawczych ▪ liczb uczniów korzystających z zajęć pozalekcyjnych, w tym fakultatywnych i wyrównawczych ▪ liczba godzin lekcji przedsiębiorczości ▪ liczba uczniów uczęszczających na zajęcia z przedsiębiorczości ▪ średnia ocena egzaminu klas szóstych ▪ średni ocena egzaminu gimnazjalnego
	Rozwój poradnictwa zawodowego	UG, szkoły, NGO's	2015 – 2020	<ul style="list-style-type: none"> ▪ liczba udzielonych porad ▪ liczba uczniów objętych poradnictwem ▪ liczba kadry specjalistycznej ▪ liczba placówek realizujących poradnictwo
Tworzenie zróżnicowanej oferty kulturalnej	Rozwój spotkań tematycznych (np. autorskich), kół hobbystycznych	GOK, szkoły, NGO's	2015 – 2020	<ul style="list-style-type: none"> ▪ liczba spotkań tematycznych ▪ liczba zaproszonych

				gości <ul style="list-style-type: none"> ▪ liczba kół hobbystycznych ▪ liczba uczestników spotkań, w tym młodzieży ▪ liczba członków kół, w tym młodzieży
	Organizacja wyjazdów do teatrów, kina, galerii, filharmonii, muzeów	GOK, szkoły, NGO's	2015 – 2020	<ul style="list-style-type: none"> ▪ liczba wyjazdów ▪ liczba uczestników, w tym młodzieży
	Rozwój warsztatów tematycznych (plastycznych, fotograficznych, dziennikarskich)	GOK, szkoły, NGO's	2015 – 2020	<ul style="list-style-type: none"> ▪ liczba warsztatów ▪ liczba uczestników warsztatów, w tym młodzieży ▪ liczba kadry prowadzącej warsztaty
	Promocja wydarzeń kulturalnych	GOK, UG, NGO's, LGD	2015 – 2020	<ul style="list-style-type: none"> ▪ liczba uczestników imprez kulturalnych, w tym spoza gminy ▪ liczba imprez kulturalnych o charakterze ponadgminnym ▪ liczba artykułów w prasie pozagminnej o imprezach kulturalnych w

				Grodzisku Dolnym
Rozwój sportu i rekreacji	Organizacja imprez sportowych i rekreacyjnych	LGD, UG, NGO's, OSP	2015 – 2020	<ul style="list-style-type: none"> ▪ liczba imprez sportowych i rekreacyjnych o charakterze ponadgminnym ▪ liczba uczestników imprez sportowych, w tym spoza gminy
	Poprawa infrastruktury sportowo - rekreacyjnej	LGD, UG, NGO's, OSP	2015 – 2020	<ul style="list-style-type: none"> ▪ liczba zakupionego sprzętu sportowego ▪ liczba uczestników klubów sportowych i rekreacyjnych ▪ liczba wyremontowanych obiektów ▪ liczba nowopowstałych obiektów / atrakcji
	Promocja rekreacji na terenie gminy	LGD, UG, NGO's, OSP	2015 – 2020	<ul style="list-style-type: none"> ▪ liczba osób odpoczywający nad zbiornikiem „Czyste”, w tym spoza gminy ▪ liczba osób odwiedzających Park Krajobrazowy i Rezerwat

				Przyrody, w tym spoza gminy <ul style="list-style-type: none"> ▪ liczba osób korzystających z gminnych ścieżek rowerowych, w tym spoza gminy
--	--	--	--	---

CEL 3 – Bezpieczeństwo i wsparcie rodziny

Cel operacyjny	Kierunki działań	Instytucje zaangażowane	Okres realizacji	Wskaźniki
Wspieranie rodzin z dysfunkcjami wychowawczymi	Rozwój modelu asystentów rodziny	GOPS, NGO's	2015 – 2020	<ul style="list-style-type: none"> ▪ liczba asystentów rodziny ▪ liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny ▪ liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej
	Organizacja czasu wolnego dla dzieci z ubogich rodzin	GOPS, NGO's, OSP	2015 – 2020	<ul style="list-style-type: none"> ▪ liczba imprez / wycieczek ▪ liczba dzieci i osób młodych korzystających z różnych form spędzania czasu wolnego ▪ liczba instytucji oferujących organizację

				czasu wolnego
	Rozwój programów wsparcia niefinansowego	GOPS, NGO's, OSP	2015 – 2020	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba rodzin objętych wsparciem ▪ Liczba programów charytatywnych ▪ Liczba organizacji społecznych oferujących wsparcie
Przeciwdziałanie przemocy domowej i uzależnieniom	Rozwój poradnictwa rodzinnego i tworzenie grup wsparcia	GOPS, NGO's, Policja, szkoły, ZOZ-y, ośrodki i punkty profilaktyki i leczenia uzależnień	2015 – 2020	<ul style="list-style-type: none"> ▪ liczba osób objętych wsparciem ▪ liczba udzielonych porad ▪ liczba kadry specjalistycznej ▪ liczba interwencji domowych ▪ liczba osób objętych procedurą „Niebieskiej karty”
	Rozwój programów profilaktycznych i terapeutycznych	GOPS, NGO's, Policja, ośrodki i punkty profilaktyki i leczenia uzależnień	2015 – 2020	<ul style="list-style-type: none"> ▪ liczba osób objętych wsparciem ▪ liczba udzielonych porad ▪ liczba kadry specjalistycznej ▪ liczba wypadków z udziałem osób nietrzeźwych

				<ul style="list-style-type: none"> ▪ liczba przestępstw i wykroczeń popełnionych przez osoby nietrzeźwe
Zwiększenie bezpieczeństwa drogowego i przeciwpożarowego	Rozbudowa infrastruktury dróg gminnych i oznaczenia drogowego	UG, powiat leżajski, przedsiębiorcy	2015 – 2020	<ul style="list-style-type: none"> ▪ długość zbudowanych / wyremontowanych dróg i chodników ▪ liczba punktów oświetlenia i oznaczeń drogowych ▪ liczba wypadków drogowych, w tym z udziałem pieszych i dzieci
	Wzmocnienie kadry i infrastruktury przeciwpożarowej	OSP, PSP	2015 – 2020	<ul style="list-style-type: none"> ▪ liczba wyremontowanych remiz ▪ liczba zakupionego sprzętu, w tym wozów pożarniczych ▪ liczba punktów OSP, w tym włączonych do KSRG ▪ liczba kadry OSP, w tym uczestniczącej w specjalistycznych szkoleniach
Wzrost jakości usług zdrowotnych	Rozwój profilaktyki na terenie gminy	UG, ZOZ-y, NGO's	2015 – 2020	<ul style="list-style-type: none"> ▪ liczba przeprowadzonych programów

				profilaktycznych <ul style="list-style-type: none"> liczba uczestników programów profilaktycznych
	Wzrost dostępności specjalistycznych usług zdrowotnych	UG, ZOZ-y, NGO's	2015 – 2020	<ul style="list-style-type: none"> liczba specjalistycznych usług zdrowotnych liczba lekarzy specjalistów liczba przeprowadzonych porad/wizyt specjalistycznych

CEL 4 – Wspieranie aktywności społecznej i zawodowej

Cel operacyjny	Kierunki działań	Instytucje zaangażowane	Okres realizacji	Wskaźniki
Rozwój partycypacji społecznej	Realizacja projektów przez organizacje pozarządowe we współpracy z samorządem	NGO's, UG, GOK, GOPS, ŚDS	2015 – 2020	<ul style="list-style-type: none"> liczba projektów realizowanych przez NGO w partnerstwie z samorządem liczba obiorców realizowanych projektów wysokość dofinansowania „wkładów własnych” dla projektów realizowanych przez NGO's
	Tworzenie	NGO's, UG, 7	2015 – 2020	<ul style="list-style-type: none"> liczba porad

	systemu wsparcia dla lokalnych NGOs'	inne JST		<p>udzielonych NGO's</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ liczba Centrów Aktywności Obywatelskiej ▪ łączna suma pozyskanych środków finansowych przez NGO (np. w ramach 1%, zbiórek, dotacji)
	Uruchomienie mechanizmów partycypacyjnych (lokalna inicjatywa, budżet obywatelski, zlecenie zadań)	NGO's, UG,,	2015 – 2020	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba zadań zleconych organizacjom społecznym ▪ Liczba dofinansowanych inicjatyw lokalnych ▪ Liczba osób uczestniczących w głosowaniu w ramach budżetu obywatelskiego

	Organizacja spotkań z mieszkańcami i konsultacji społecznych	UG, Policja, OSP, GOK, GOPS, NGO's, szkoły	2015 – 2020	<ul style="list-style-type: none"> ▪ liczba konsultacji społecznych i spotkań z mieszkańcami ▪ liczba przedstawicieli gminy uczestniczących w spotkaniach i konsultacjach ▪ liczba mieszkańców uczestniczących w spotkaniach i konsultacjach
Wzrost kompetencji zawodowych	Organizacja szkoleń zawodowych dla osób bezrobotnych	NGO's, UG, PUP Leżajsk	2015 – 2020	<ul style="list-style-type: none"> ▪ liczba oferowanych szkoleń zawodowych ▪ liczba uczestników szkoleń zawodowych
	Organizacja staży i praktyk zawodowych	NGO's, UG, lokalni przedsiębiorcy, PUP Leżajsk	2015 – 2020	<ul style="list-style-type: none"> ▪ liczba uczestników staży i praktyk zawodowych ▪ liczba pracodawców realizujących praktyki i staże ▪ liczba osób, które uzyskały zatrudnienie po

				zakończeniu praktyk lub stażu
	Prowadzenie doradztwa zawodowego dla dorosłych i młodzieży	NGO's, GOPS, PUP Leżajsk	2015 – 2020	<ul style="list-style-type: none"> ▪ liczba świadczonych porad ▪ liczba odbiorców porad ▪ liczba odbiorców porad, którzy otrzymali dodatkowe wsparcie
Wspieranie lokalnej przedsiębiorczości	Utworzenie inkubatora przedsiębiorczości	NGO's, UG, instytucje otoczenia biznesu	2015 – 2020	<ul style="list-style-type: none"> ▪ liczba inkubatorów przedsiębiorczości ▪ liczba członków inkubatora ▪ liczb powstałych firm
	Szkolenia i doradztwo dla przedsiębiorców, w tym dla gospodarstw rolnych	NGO's, UG, instytucje otoczenia biznesu	2015 – 2020	<ul style="list-style-type: none"> ▪ liczba udzielonych porad i zrealizowanych szkoleń ▪ liczba przedsiębiorców i rolników korzystających ze wsparcia szkoleniowo – doradczego ▪ liczba utworzonych miejsc pracy ▪ liczba nowych

				produktów i usług
	Promocja lokalnych produktów i usług	NGO's, UG,, instytucje otoczenia biznesu, inne JST	2015 – 2020	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wysokość dochodu lokalnych podmiotów gospodarczych ▪ wysokość sprzedaży produktów rolniczych na potrzeby rynkowe ▪ liczba utworzonych miejsc pracy

7. Wdrażanie strategii

Za wdrożenie Strategii oraz realizację działań podjętych na jej podstawie odpowiedzialny jest Wójt Gminy Grodzisko Dolne. W celu skutecznego wdrożenia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Grodzisko Dolne na lata 2015-2020, zawierającej zadania będące w kompetencjach wielu podmiotów, wymagana jest ścisła koordynacja i współpraca pomiędzy zainteresowanymi stronami. Dla zwiększenia efektywności działań władz samorządowych w zakresie wdrażania strategii rozwiązywania problemów społecznych, wójt może powołać Zespół ds. Przeciwdziałania Problemom Społecznym. W jego składzie mogą znajdować się sekretarz gminy, kierownicy jednostek organizacyjnych gminy (ze szczególnym uwzględnieniem GOPS) oraz szkół działających na terenie gminy, przedstawiciele policji, Kościoła, ochotniczych straży pożarnych oraz organizacji pozarządowych i przedsiębiorcy. Podstawowymi zadaniami Zespołu powinny być:

- współpraca z innymi jednostkami samorządu terytorialnego, organizacjami pozarządowymi i przedsiębiorcami,
- harmonizacja realizacji działań zapisanych w Strategii i innych dokumentach planistycznych oraz strategicznych,
- monitorowanie możliwości finansowania zaplanowanych działań ze środków gminy oraz funduszy zewnętrznych,
- pozyskiwanie partnerów do realizacji zadań zapisanych w Strategii.

Informacje na temat stanu realizacji Strategii będą przekazywane mieszkańcom gminy, jak również wszystkim interesariuszom za pośrednictwem strony internetowej Urzędu Gminy Grodzisko Dolne, a także podczas spotkań z mieszkańcami, przedstawicielami organizacji pozarządowych, czy przedsiębiorcami. Środowiska te mogą również uczestniczyć aktywnie w procesie monitorowania Strategii, za pośrednictwem dostępnych narzędzi partycypacyjnych funkcjonujących w gminie. Jednym z narzędzi służących zaangażowaniu mieszkańców w proces wdrażania i realizacji strategii jest formuła spotkań RADAR oraz formuła Zespołu Dialogu Społecznego, jako płaszczyzny spotkań i konsultacji oraz współdecydowania wraz z mieszkańcami gminy i środowiskami pozarządowymi o planowanych kierunkach działań.

8. Ramy finansowe

Realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Grodzisko Dolne na lata 2015-2020 będzie finansowana z poniższych źródeł:

- Budżet Gminy Grodzisko Dolne – środki własne
- Budżet innych JST oraz budżet centralny :
 - Budżet państwa (m.in. ministerialne dotacje celowe);
 - Budżet województwa;
 - Budżet powiatu leżajskiego;
- Fundusze krajowe:
 - Narodowy Fundusz Zdrowia (NFZ);
 - Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON);
 - Fundusz Pracy;
 - Fundusz Rozwoju Kultury Fizycznej;
 - Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej;
 - Program Operacyjny Fundusz Inicjatyw Obywatelskich;
 - Dotacyjne programy ministerialne
- Fundusze europejskie :
 - Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój (PO WER);
 - Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego (RPO WP);
 - Program Operacyjny Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW);
 - Program Operacyjny Polska Cyfrowa (PO PC);
- Inne fundusze:
 - Dotacje dla organizacji pozarządowych i kościelnych;
 - Środki prywatne (darowizny, środki własne przedsiębiorców);
 - Dochody własne organizacji pozarządowych (np. uzyskane w ramach 1%).

9. Monitoring i ewaluacja

Warunkiem sprawnej oraz efektywnej realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Grodzisko Dolne na lata 2015-2020 jest stworzenie i wdrożenie skutecznego systemu monitorowania i oceny Strategii. Monitoring ma na celu gromadzenie oraz analizę danych na temat przebiegu realizacji danego programu, która pozwala na wykrywanie ewentualnych nieprawidłowości w jego realizacji i wprowadzanie niezbędnych korekt umożliwiających osiągnięcie wcześniejszych założeń. Ewaluacja natomiast ma za zadanie sprawdzenie, czy w wyniku podejmowanych działań powstały spodziewane rezultaty oraz czy przełożyły się one na realizację wyznaczonych celów. Zakres monitoringu i ewaluacji niniejszej Strategii wyznaczają określone w niej cele strategiczne i cele operacyjne. Monitoring Strategii prowadzony będzie w zakresie finansowym oraz rzeczowym. Zakres finansowy dotyczyć będzie monitorowania poprawności oraz efektywności wydawanych środków, natomiast zakres rzeczowy związany będzie z efektywnością podejmowanych działań oraz postępem we wdrażaniu Strategii.

Ewaluacja Strategii będzie prowadzona w celu określenia stopnia rzeczywistych efektów zrealizowanych projektów, a jej ocena opierać się będzie na pięciu kryteriach, jakimi są:

- Skuteczność – pozwala określić czy zostały osiągnięte cele Strategii założone na etapie programowania,
- Efektywność – pozwala ocenić poziom ekonomiczności Strategii,
- Użyteczność – pozwala ocenić zgodności celów Strategii z faktycznymi problemami i potrzebami grupy docelowej,
- Trafność – obrazuje do jakiego stopnia cele Strategii odpowiadają potrzebom wskazanym do danego obszaru,
- Trwałość – pozwala określić na ile można się spodziewać, że pozytywne zmiany wywołane oddziaływaniem Strategii będą trwać po jej zakończeniu.

Ewaluacja działań zawartych w Strategii Rozwoju Gminy Grodzisko Dolne na lata 2015-2020 zostanie podzielona na następujące części:

- *on-going* (na bieżąco w trakcie okresu realizacji) – jako instrument, w wyniku którego nastąpi aktualizacja elementów Strategii wymagających korekt,
- *ex-post* (na zakończenie realizacji Strategii) – w celu oceny zgodności i efektywności działań zrealizowanych w ramach Strategii z założeniami i celami w niej przyjętymi.

Taka konstrukcja systemu monitoringu oraz powiązanego z nim systemu ewaluacji pozwoli na wyeliminowanie lub przynajmniej znaczące ograniczenie ryzyka dezaktualizacji założeń i celów zawartych w Strategii, wynikający ze zmieniających się warunków funkcjonowania podmiotów realizujących poszczególne projekty, zmian prawodawstwa oraz innych warunków i okoliczności mogących wpłynąć na zasadność podejmowanych działań. Oprócz modyfikacji poszczególnych elementów Strategii w trakcie jej realizacji możliwe będzie uwzględnienie nowych, dodatkowych

celów i działań, które będą wpisywać się w wyznaczone cele strategiczne i operacyjne.

Za prowadzenie monitorowania i ewaluacji odpowiedzialny będzie Zespół ds. Ewaluacji i Monitoringu, jaki zostanie powołany na etapie wdrażania Strategii. Zespół ds. będzie się zbierał nie rzadziej niż co rok, a do jego zadań należeć będą:

- przedstawienie wniosków z realizacji poszczególnych celów głównych,
- monitorowanie oraz ocena wdrażania poszczególnych działań zaplanowanych dla realizacji celów szczegółowych,
- ewaluacja *on-going* kluczowych obszarów strategii,
- ewaluacja końcowa Strategii, po zakończeniu okresu na jaki została zaplanowana (*ex-post*),
- sformułowanie wniosków i zaleceń odnośnie wprowadzenia usprawnień w kwestii wdrażania Strategii,
- opracowanie sprawozdań z posiedzeń.

Przewodniczący Zespołu ds. Ewaluacji i Monitoringu zobowiązany będzie do przedstawienia Wójtowi Gminy sprawozdania sporządzonego przez Zespół. Wójt Gminy Grodzisko Dolne będzie dokonywać analizy postępów w realizacji Strategii, a jego zadania w tym zakresie polegać będą na:

- przyjmowaniu sprawozdań z realizacji Strategii, w szczególności w zakresie osiągnięcia celów i rezultatów,
- analizowaniu i zatwierdzanie wniosków o zmianę treści Strategii,
- aktualizacji Strategii w razie potrzeby,
- określaniu zadań zaplanowanych do realizacji celów strategicznych przy przyjmowaniu budżetu gminy oraz wieloletnich planów inwestycyjnych lub innych dokumentów strategicznych o znaczeniu lokalnym.

Podstawą skutecznego wdrażania działań służących osiągnięciu celów Strategii jest dysponowanie wiedzą na temat postępów osiąganych w zakresie wdrażanych kierunków interwencji oraz zdolność do reagowania na pojawiające się różnice pomiędzy przyjętymi założeniami, a uzyskiwanymi efektami realizacji kluczowych zadań. Do oceny stopnia realizacji zakładanych celów potrzebne będą zatem konkretne dane statystyczne dotyczące aktualnej sytuacji gminy, ujęte w konkretne wartości wskaźników. Przykładowe wskaźniki przypisane celom szczegółowym zostały wskazane w rozdziale 6. Dzięki nim możliwe będzie określenie poziomu wyjściowego oraz stopnia realizacji zakładanych celów. Wyniki realizacji planowanych zadań, zapisane w postaci wskaźników lub informacji statystycznych będą odgrywać dużą rolę w przypadku planowanych zmian i aktualizacji dokumentu. Analiza wskaźników w trybie ewaluacji *on-going* pozwoli na stały dostęp do obrazu aktualnej sytuacji gminy w kluczowych obszarach jej funkcjonowania. Co ważne, ocena wskaźników powinna być dokonywana łącznie – interpretacja pojedynczego wskaźnika czy liczby statystycznej może dawać mylne przekonanie o stopniu zaawansowania wdrażania Strategii. Analiza wartości poszczególnych

wskaźników pozwala ocenić na ile podejmowane działania zgodne są z zakładanymi celami.

Kolejnym narzędziem służącym ocenie efektów realizacji Strategii jest porównanie wyników gminy Grodzisko Dolne z wynikami innych gmin – zarówno na tle powiatu leżajskiego, jak i na tle całego województwa (w odniesieniu do gmin wiejskich). Porównanie efektów ujętych w różnego rodzaju wskaźnikach może przyczynić się do zidentyfikowania najlepszych wzorców do realizacji zadań zapisanych w Strategii. Gromadzenie i analizowanie będzie przydatne do skutecznego prowadzenia monitoringu. Źródłami danych w analizie wskaźnikowej mogą być w szczególności:

- statystyka publiczna – prowadzona przez Główny Urząd Statystyczny w ramach Banku Danych Lokalnych, dostępna pod adresem www.stat.gov.pl – z uwzględnieniem opóźnienia w zamieszczaniu aktualnych danych statystycznych w Banku Danych Lokalnych,
- statystyka prowadzona przez samorząd gminny – generowana i gromadzona przez poszczególne komórki Urzędu Gminy Grodzisko Dolne oraz jednostki gminne, zobowiązane do terminowego przekazywania danych i informacji do UG, a w szczególności do Zespołu ds. Ewaluacji i Monitoringu,
- statystyka prowadzona przez podmioty prywatne, pozarządowe, samorząd powiatowy, samorząd regionalny i administrację rządową dot. działań zbieżnych merytorycznie z badanym celem operacyjnym.

Pamiętać należy również, że dokument jakim jest Strategia rozwoju Gminy Grodzisko Dolne na lata 2015-2020 jest dokumentem otwartym z możliwością jego aktualizacji.

Załącznik 1 Spis tabel i rysunków

Rys. 1 - Ludność gmin i miast powiatu leżajskiego na 31.12.2014 (oprac. wł. na podstawie danych GUS)

Rys. 2 – Liczba urodzeń w gminie Grodzisko Dolne w latach 2011-14 (oprac. wł. na podst. danych UG)

Rys. 3 - Liczba urodzeń i zgonów w gminie Grodzisko Dolne w latach 2008-14 (oprac. wł. na podst. danych UG)

Rys. 4 - Liczba małżeństw w gminie Grodzisko Dolne w latach 2008-14 (oprac. wł. na podst. danych UG)

Rys. 5 - Piramida wiekowa ludności gminy Grodzisko Dolne (źródło: GUS)

Rys. 6 - Piramida wiekowa ludności województwa podkarpackiego wraz z prognozą na rok 2050 [na niebiesko] (źródło: GUS)

Rys. 7 – Migracje ludności na pobyt stały – obszar Gminy Grodzisko Dolne (źródło: GUS)

Rys. 8 – Wyniki badań ankietowych wśród mieszkańców gminy w latach 2012-14 dotyczących obszaru „zdrowie” (opracowanie własne na podstawie danych PAS).

Rys. 9 - Liczba uczniów w gimnazjach, szkołach podstawowych i przedszkolach Gminy Grodzisko Dolne w latach 2008-2015 (oprac. wł. na podstawie danych UG)

Rys. 10 – Wielkość nakładów oświatowych w gminie w latach 2008-14 z uwzględnieniem wydatków inwestycyjnych oraz środków z UE (oprac. wł. na podst. danych z UG)

Rys. 11 – Wyniki badań ankietowych wśród mieszkańców gminy w latach 2012-14 dotyczących obszaru „edukacja”

Rys. 12 – Liczba imprez organizowanych na terenie gminy w latach 2011-14 (oprac. wł. na podst. Banku Danych Lokalnych GUS) (opracowanie własne na podstawie danych PAS).

Rys. 13 – Liczba uczestników imprez organizowanych na terenie gminy w latach 2011-14 (oprac. wł. na podst. Banku Danych Lokalnych GUS)

Rys. 14 – Liczba woluminów, czytelników i wypożyczeń w Gminnej Bibliotece Publicznej w Grodzisku Dolnym w latach 2008 – 2014 (oprac. wł. na podstawie danych UG)

Rys. 15 – Wyniki badań ankietowych wśród mieszkańców gminy w latach 2012-14 dotyczących obszaru „kultura” (opracowanie własne na podstawie danych PAS).

Rys. 16 – Liczba klubów sportowych na terenie gminy w latach 2008-14 (oprac. wł. na podst. Banku Danych Lokalnych GUS)

Rys. 17 – Liczba członków klubów sportowych na terenie gminy w latach 2008-14 (oprac. wł. na podst. Banku Danych Lokalnych GUS)

Rys. 18 - Szlak rowerowy na terenie gminy Grodzisko Dolne (źródło: Urząd Gminy)

Rys. 19 – Liczba przestępstw i wykroczeń oraz interwencji domowych na terenie Gminy Grodzisko Dolne w latach 2010-14 (oprac. własne na podst. danych UG)

Rys. 20 – Liczba kolizji i wypadków drogowych na terenie Gminy Grodzisko Dolne w latach 2011-14 (opracowanie własne na podst. danych KPP w Leżajsku).

Rys. 21 – Wyniki badań ankietowych wśród mieszkańców gminy w latach 2012-14 dotyczących obszaru „bezpieczeństwo” (opracowanie własne na podstawie danych PAS).

Rys. 22 – Osoby bezrobotne w Gminie Grodzisko Dolne (opracowanie własne na podst. danych PUP w Leżajsku)

Rys. 23 - Struktura wielkości gospodarstw rolnych na terenie gminy w ujęciu procentowym (oprac. wł. na podstawie danych UG)

Rys. 24 – Wyniki badań ankietowych wśród mieszkańców gminy w latach 2012-14 dotyczących obszaru „praca” (opracowanie własne na podstawie danych PAS).

Rys. 25 – Liczba rodzin objętych opieką GOPS Grodzisko Dolne (oprac. wł. na podst. danych UG)

Rys. 26 - Liczba osób, którym przyznano świadczenia w latach 2011-14, z podziałem na świadczenia finansowe i pozafinansowe (oprac. własne na podst. danych GOPS)

Rys. 27 – Łączna kwota świadczeń finansowych w latach 2010-14 (oprac. wł. na podstawie danych UG)

Rys. 28 – Łączna liczba świadczeń finansowych w latach 2010-14 (oprac. wł. na podstawie danych UG)

Rys. 29 – Liczba przestępstw na terenie gminy z udziałem osób nietrzeźwych w latach 2010-14 (oprac. wł. na podst. danych UG)

Rys. 30 – Liczba zatrzymanych nietrzeźwych kierowców w stosunku do liczby wypadków i kolizji drogowych w latach 2010-14 (oprac. wł. na podst. danych UG)

Rys. 31 – Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskiej Karty” w stosunku do ofiar przemocy domowej korzystających z pomocy Punktu Informacyjno-Konsultacyjnego (opracowanie własne na podst. danych UG)

Rys. 32 – Wyniki badań ankietowych wśród mieszkańców gminy w latach 2012-14 dotyczących obszaru „wsparcie społeczne” (opracowanie własne na podstawie danych PAS).

Tab. 1 - Liczba ludności gminy Grodzisko Dolne w latach 2011-2014 (oprac. wł. na podst. danych UG)

Tab. 2 - Ludność i powierzchnia w miejscowościach gminy Grodzisko Dolne (wg danych z UG)

Tab. 3 - Saldo migracji wewnętrznych ludności w gminie Grodzisko i innych JST województwa w latach 2007 – 2013 (źródło: GUS)

Tab. 4 - Saldo migracji zagranicznych ludności w gminie Grodzisko i innych JST województwa w latach 2007 – 2013 (źródło: GUS)

Tab. 5 – Porady lekarskie w ambulatoryjnej opiece zdrowotnej dla terenie Gminy Grodzisko Dolne w latach 2012 – 2014 (oprac. własne na podst. danych GUS)

Tab. 6 - Liczba uczniów w gimnazjach, szkołach podstawowych i przedszkolach Gminy Grodzisko Dolne w latach 2008-2015 (oprac. wł. na podstawie danych UG)

Tab. 7 - Wydatki na szkolnictwo w Gminie Grodzisko Dolne w latach 2008 – 2014 w złotych (oprac. wł. na podstawie danych UG)

Tab. 8 – Liczba woluminów, czytelników i wypożyczeń w Gminnej Bibliotece Publicznej w Grodzisku Dolnym w latach 2008 – 2014 (oprac. wł. na podstawie danych UG)

Tab. 9 – Liczba przestępstw i wykroczeń oraz interwencji domowych na terenie Gminy Grodzisko Dolne w latach 2010-14 (oprac. własne na podst. danych UG)

Tab. 10 - Podmioty gospodarcze (bez osób fizycznych prowadzących wyłącznie indywidualne gospodarstwa rolne) w gminach wiejskich powiatu leżajskiego (oprac. własne na podstawie rejestru REGON na dzień 31.12.2014)

Tab. 11 - Podmioty gospodarcze (bez osób fizycznych prowadzących wyłącznie indywidualne gospodarstwa rolne) według liczby pracujących (oprac. wł. wg rejestru REGON, na 31.12.2014)

Tab. 12 – Liczba osób, którym przyznano pomoc społeczną ze względu na trudną sytuację życiową (opracowanie GOPS)

Tab. 13 - Wydatki poniesione na realizację świadczeń finansowych w latach 2010 – 2014 (oprac. wł. na podstawie danych UG)

Tab. 14 – Liczba osób uzależnionych od alkoholu/narkotyków wg klasyfikacji ICD 10 (opracowanie Poradni Leczenia Uzależnień w Leżajsku)

Tab. 15 – Liczba osób, które skorzystały z pomocy Punktu Informacyjno-Konsultacyjnego (oprac. wł. na podst. danych UG)

Tab. 16 – Sprzedaż alkoholu na terenie gminy w latach 2011-14 (oprac. wł. na podst. danych UG)

Tab.17 – Liczba osób – ofiar przemocy domowej, które skorzystały z pomocy Punktu Informacyjno-Konsultacyjnego (oprac. wł. na podst. danych UG)

Tab. 18 – Analiza SWOT gminy Grodzisko Dolne

Tab. 19 - Cele strategiczne i operacyjne w zakresie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Grodzisko Dolne na lata 2015-2020

Załącznik 2 Spis skrótów

DSRK - Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju
GCER - Global Conference on Educational Robotics (Światowa Konferencja Robotyki Edukacyjnej)
GOK – Gminny Ośrodek Kultury
GOPS – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
GUS – Główny Urząd Statystyczny
IT – information technology (technologia informacyjna)
JST – Jednostka Samorządu Terytorialnego
KPP – Komenda Powiatowa Policji
KPRES - Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej
KSRG - Krajowy System Ratowniczo-Gaśniczego
LGD – Lokalna Grupa Działania
LSK – Ludowy Klub Sportowy
NFZ - Narodowy Fundusz Zdrowia
NGO - Non-Government Organization (organizacja pozarządowa)
NSIS - Narodowa Strategia Integracji Społecznej
NZOZ – Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej
OREW - Ośrodek Rewalidacyjno Wychowawczy
OSP – Ochotnicza Straż Pożarna
PAS – Program Aktywności Samorządowej
PFRON - Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych ();
PKB – Produkt Krajowy Brutto
PKD – Polska Klasyfikacja Działalności
PO PC - Program Operacyjny Polska Cyfrowa ();
PO WER – Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój
PROW - Program Operacyjny Rozwoju Obszarów Wiejskich
PSP – Państwowa Straż Pożarna
PUP – Powiatowy Urząd Pracy
REGON - Rejestr Gospodarki Narodowej
RPO WP - Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego
ŚDS – Środowiskowy Dom Samopomocy
SP – Szkoła Podstawowa
SPZOZ – Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej
SRK - Strategia Rozwoju Kraju
SRW - Strategia Rozwoju Województwa
SWOT - Strengths Weaknesses Opportunities Threats (mocne strony, słabe strony, szanse, zagrożenia)
UE – Unia Europejska

UG – Urząd Gminy

WHO – World Health Organization (Światowa Organizacja Zdrowia)

ZAZ – Zakład Aktywności Zawodowej